

౩౦౯౪౧౦

ప్రతిదినము ప్రకటింపఁబడును

VO.. 6.

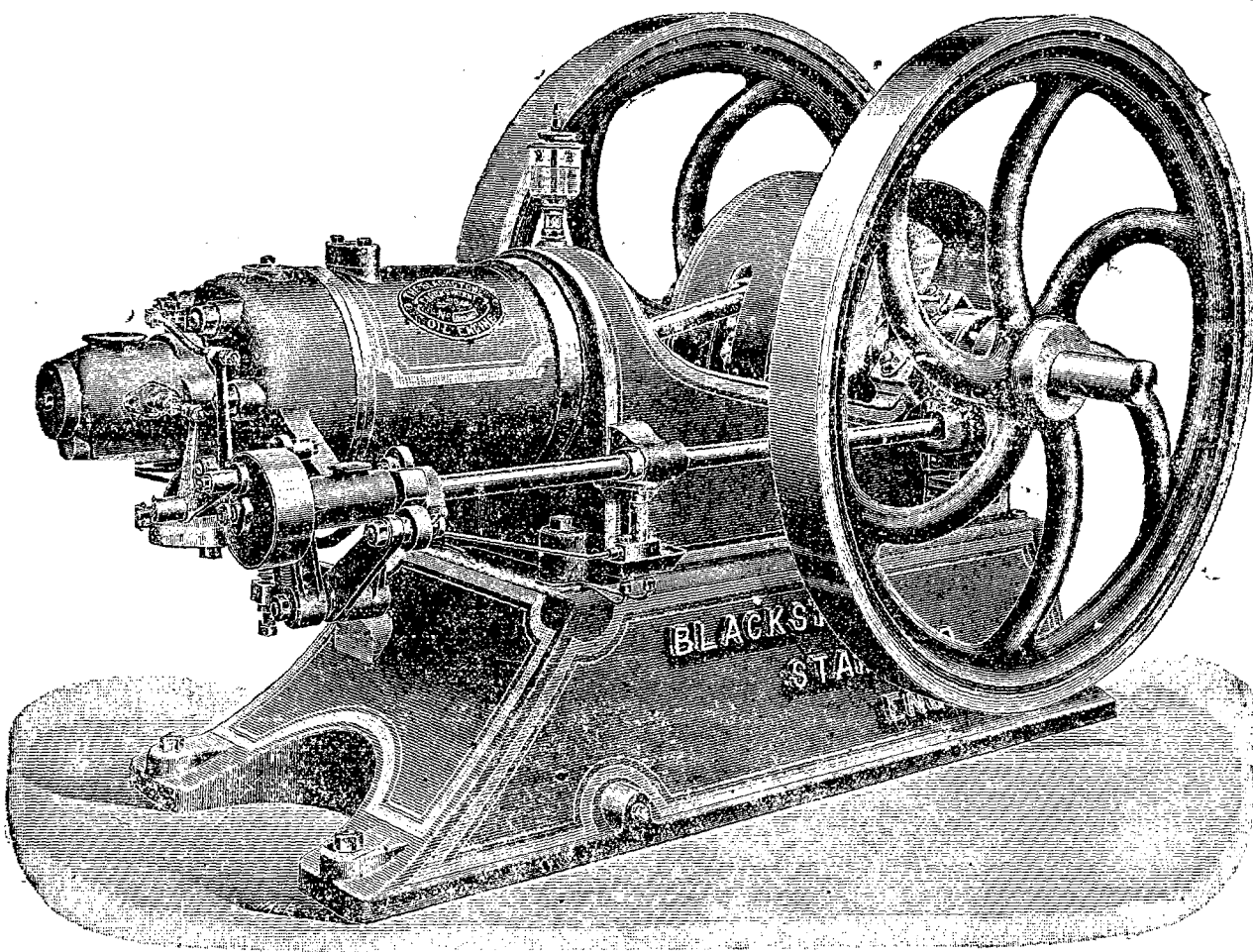
చెన్న వట్టణము 1920 వ సం॥రం జనవరి నెల 7 వ తేది బుధవారము

NO. 230

నంపుటము. ౬

సిద్ధాంతి నామ సంవత్సరపు వ్యూహాభిమాన ద్వితీయ ౨.

సంచిక ౨౩౦

బ్లాక్ స్టోను ఆయిల్ ఇంజనులు.

కీరసనాయిలు, క్రూడు ఆయిలు మున్నగు చమురుల నువయోగించి పనిచేయునట్లు తయారు చేయబడినవి.

ఈ రాజధానిలో అనేకమైన బ్లాక్ స్టోను ఇంజనులు పనిచేయుచున్నవి. యజమానులకు మంచి తృప్తినిచ్చినవి. పూర్తియైన వివరములకును ధరలకును నేడే మాకు వ్రాయుడు.

సోలు ఏజంట్లు:

మార్షలు సన్స్ & కో., (ఇండియా) లిమిటెడ్,

1806

ఇంజనీయర్లు

నెం. 9, సెకండులైను బీచ్, మద్రాసు.

బొంబాయి, బెజవాడ, లావోరు, తింజావూరు.

ఆమృతాంజనము

తలనొప్పిలకు ప్రసిద్ధి తెక్కినది. ఇతర వివిధమైన నొప్పులను కూడ మా ఆమృతాంజనమును వాడి వంతమాత్రమున నయమగును.

సులభ మల 0-10-0 అణాలు.

మోహినితైలము రు 0-12-0

తామర తైలము 0-6-0

దంతచూర్ణము 0-2-0

ఆమృతాంజనం దిబ్బ,

6, తింబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు.

ఆంధ్రదినపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	18-0-0
6 మాసములకు	9-0-0
3 మాసములకు	4-8-0
1 మాసమునకు	1-8-0

ఆంధ్రవారపత్రిక చందా.

12 మాసములకు	3-0-0
-------------	-------

“ఆంధ్రపత్రిక” పోస్టుబాక్సు నెం 212 మదరాసు.

అష్టాంగ మెడికల్ స్టోర్సు లిమిటెడ్ ట్రిచూరు.

కొచ్చిన్ స్టేట్.

మెడికల్ స్టోర్లకు వైద్యశాలలకు, వైద్యులకు కావలసిన శ్రేష్ఠమైన వనమాలిలు, చెట్లకాయల నూనె, తేనె, ఆపునాయి మున్నగు మేలైన వస్తువులు మా వద్ద తయారుగా నున్నవి ధరలకట్టి ఉచితముగావంకబడును. ఉత్తర కర్ణాటక ప్రాంతములు ఇంగ్లీషులో నడవనలెను.

Correspondence to be in English
Ashtanga Vidyasala Ltd, Chemists & Druggists.
P. O. TRICHUR. Cochin State.

అభయమెందున్నది? (1045)

అయ్యో వాక్రమమున
కలరా, వేగు, ఇకల్లుయోజా

ఇత్యాదులకు వేసికొని భయమువలదు.

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యగారి

కాశ్మీరీయాయుర్వేదవేదమున నిర్దేశములు వ్యాధులను పోగొట్టుటయేగాక, రావండ నడ్డపెట్టును.

కలరామందులు.

వేగుమందులు.

ఇకల్లుయోజా మందులు.

వెద్దపెట్టు	రూ. 1-2-0	వెద్దపెట్టు	రూ. 2-2-0		రూ. 1-12-0
చిన్న	" 0-12-0	చిన్న	" 1-6-0		

ఇంకను అనేకవేదములు గలవు. ప్యాకింగు-పోస్టేజి ఖర్చులు ప్రత్యేకము. వ్యాటలాగు ఉచితము.

రెంటి విలాసము:

చండిట్, వడరాసు.

మేనేజరు, అయ్యో వాక్రమము,

55, ఆచారవృక్ష వీధి, జి. జి. మదరాసు.

1804

నిరాశచెంద నవసరములేదు

మా మకరధ్వజము

పాపియాపెప్పిన్

సేవించువారికి తప్పక శ్రీత్రయము కలుగును. ఏ సమయమందైనను ఎంతవయస్సులోనైనను సేవించ వచ్చును. కఠినమైన అనుపాసముతో వాడిన అద్వితీయమైన గుణమునిచ్చును.

ఈ గ్రంథ ప్రాయశఛిత్తమునకు గుండులు మకరధ్వజము వాడుటవలన గలుగు అద్భుతశక్తిని మీకు తెలుపగలదు.

1 దీర్ఘ కాలమునుండి యుండునట్టి అల్పవ్యాధిని కూడ ఇది తప్పక తీరుచును.

2 క్షయశక్తి బాధపడువారు తక్షణమే రాజోవధమని పేరుగాంచిన మా మకరధ్వజమును ప్రత్యేక అనుపాసనతో వ్యాధి ముడకమును పో వాడగలను.

3 శ్రీలక్ష్మి (అంటుగునక్కను కలుగునట్టి పాపిన్) ఎంతవై తెలుపుచున్నను తునుమవ్యాధులు, గర్భప్రాసము మొదలగు అన్నివిధములైన వ్యాధులకు దీనిని వాడవచ్చును. వ్యాధిని తీరుచును మంచి బలమునిచ్చును. ప్రకటనైన తరువాత ముఖ్యముగా శ్రీలక్ష్మి నీయతగినది.

4 మకరధ్వజము అతిమూర్తివ్యాధికి తక్షణం నిలమైన గుణము నిచ్చును. కలుమారు మాత్రమునకు పోవుట, విదానము, అరణ్యములు అరణ్యములకు మాత్రములో కలసి యుండు (నుగడ) అనుచక్కెర స్వభావముగల కన్నపు మొదలైనవాటిని ఒకవారములో కల తీరుచును.

5 మకరధ్వజము సెగగోగమునకు దానిని అనుగరించి యుండు వ్యాధులకు రామబాణమునంటిది. దీర్ఘ కాలము నుండి యుండునట్టి కఠినవ్యాధులకు మేము తెలిపిన అనుపాసనతో వాడిన అద్భుతమైన గుణము కలుగును.

6 దీనిని వ్యాధిలేనివాడు వాడిన దుష్టమును పోగొట్టి, సకలములకు పురుషులను నిచ్చును చానలికనమునందు కూడి మంచి యావనము కలుగును.

7 విడ్డలకు సాధారణముగా కచ్చునట్టి ఈడ్చువ్యాధి, కత్తువాయదగు, బాల్యమునందు గలుగు వ్యాధులు మల శోకము వ్యాధులు దీనివలన అద్భుతముగా తీరుచును.

మా ధర్మ బీదవానికి సామాన్యులకు ధనవంతులకు కనిపెట్టు ఏర్పాటు చేసియున్నాము. మా బోవధములను ఎట్టి పరిత్యజనము చేయవచ్చును. వానియొక్క శ్రేష్ఠ స్వభావము మేము పూచీగా యిండుము. ఈ త్రవములను గ్రామీణులెదము. ఒకసారి మా బోవధమును వాడకొరెదము.

నిర్దుష్టమకరధ్వజము (బంగారము కలిసినది) 1 కులము రూ. 40 80 మోతాదులకు వెల రూ. 5. సామాన్య మకరధ్వజము 1 కులము వెల రూ. 5. తపాలుఖర్చులు, ప్యాకింగు ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ఎడ్వర్డు సరసపరిల్లా

రక్తమును పోగుగా సుధపరచి, కండరములకు, సరములకు, ఎముకలకు బలము నిచ్చును. నూతన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారముగా తయారుచేయబడినది. చర్మవ్యాధులను, కీళ్లనొప్పులను, వాతరోగములను, మలబంధమును, పిత్త వ్యాధులను తీరుచును తొలగించును మిక్కిలి అత్యుత్తమైన రసాయనిక పద్ధతి ప్రకారము సరసపరిల్లాను బంగారముతో కలపబడినది. బుడ్డి 1 కి వెల రూ. 2. పోస్టేజి, ప్యాకింగు ఖర్చులు ప్రత్యేకము. శేడే ఒకబుడ్డిని తెప్పించి వాడి చూడుము.

ఎస్. బిశ్వాసు బ్రదర్సు, 231, అప్పరు చిట్పూరురోడ్డు, బాగుబజారు, కలకత్తా

S. Biswas Brothers,

231 Upper Chitpur Road, Bgah Bazaar Calcutta.

గౌతా కంపెనీ, (1947)

6 రాటన్ బజారు చెన్నకట్టణము

ధరలు చాల తగ్గింపబడెను

ఎలెక్ట్రా వెస్టెండు, గ్రాండు, గౌతా లీవర్ వాచీలు బహుశులు చాల తక్కువ ధరలకు విక్రయింపబడును.

కొన్నిటికి ధరలు 100-కి

10, 25, 30, 40 శతున నూడ తగ్గింపబడెను.

మీకు మా అంగడికి వచ్చిన మీకు మంచిలాభము కలుగును.

ఇదివరకీ రాజధానిలో ఎట్టి సౌకర్య మెప్పుడును చూపబడలేదు. కాన నీగొప్ప సమయమును ముఖ్యముగా నువ్వు యోగింపుము. శ్రీలక్ష్మిలంకారము. పురుషుల కావశ్యకత.

Grand Reduction Sale
Gautha & Co.,

6, Rattan Bazaar, Madras.

Of Electa. West-End. Grand and Gautha Lever Watches, of different varieties and patterns at Special reduced Prices.

Some Goods Sold 10, 25, 30, 40, per cent.

Deduction on Prices marked according to the nature of Goods, since a large Consignment of fresh goods expected from factories.

You will be benefitted by GOING TO OUR SALE ROOMS.

Avail this Grand Opportunity. Ever Offered in this Presidency.

For Ladies a Jewel and for Gentlemen a necessity

NATURAL. (1960)

OIL PAINTINGS

AND

LIFE LIKE

Bromide Enlargements

SPECIALITY

AT

A. RATNA & CO.

157, Broadway, MADRAS.

Telephone No. 520.

Post Box No. 116.

Telegraphic Address:

'RATNACO,' Madras.

Actina Cures Deafness.

Not merely improves the sense of hearing temporarily as do Electrophones, Ear Drums, etc., but really cures the disease permanently. The secret of Actina's success is that it removes the cause of the disease and that is where it differs from all other treatments.

The principal cause of Deafness is Catarrhal Inflammation of the throat and middle ear and until this is removed the hearing cannot be restored. The powerful vapours emanating from Actina, inhaled through the mouth and nostrils and applied to the eye, course through the delicate nerves and blood-vessels, removing Congestion, stimulating and invigorating and restoring the organs to their normal healthy activity.

Actina is the surest, simplest and most natural cure for Deafness and is just as effective in other Catarrhal diseases, such as Eye Troubles; Hay Fever Asthma-Bronchitis; Headache; Sore Throat; Influenza, etc. Costing only Rs. 25-8 (plus postage etc.) this wonderful instrument should find a place in every home. Booklet entitled "Prof. Wilson's Treatise on Disease" containing useful health advice and full Particulars of our Conditional Trial Offer, post free on request. Write to-day to Rai B.S. Bhandari, M. A., Batala. (India)

Natural Actina Treatment.

వట్లసిటీ బోర్డువారి ప్రచురణము.

కృషివిద్యలను ప్రోత్సహించు
దేశాభివృద్ధిమార్గము

(నిన్నటి కథకాము)

17. ఇంకొక విశేషము. బాగా చదువుకొన్న పిల్లవాళ్లు అనేకమంది ఇప్పుడు ఇంజనీయరు, కమలనున్న ఇంకా ఇటువంటి వృత్తులనున్న శిష్యులవారికి ఇవ్వవలసిన ఉన్నాడు. వాళ్లు వృత్తిపాఠశాలలో మొదట చదువుకొని వట్ల ఆటల కిరవాత కారానాలు మొదలయిన వాటిలో చేరి తమ స్వంతజీవితంలోనే ఆయా కమలను చేసి నేర్వకొనడానికి యత్నిస్తూ ఉన్నాడు. మనపు బాగా చదువుకొన్న పిల్లవాళ్లు ఇంకా కార్ఖానాలలో స్వంతంగా పనిచేసి ఆయా వృత్తులను నేర్వకొనడానికి ఇష్టపడతారు. అటువంటి వారు చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే ఉండేవారు. మద్రాసులో ఉన్న వృత్తి పాఠశాలలో సాధారణంగా చదువులు నేర్చుతూ ఉన్నవారు ఇంజనీయరింగు మొదలయిన కంపెనీలలో ఉద్యోగ స్థలంయొక్క వారే ఆయియున్నారు. అందుచేత అక్కడ నేర్చే చదువులు అక్కడి విద్యార్థులకు చాలా అవధి కలుగుతుంది యందులకుగానే యంగ్లీషును ఉన్నది.

18. అటువంటివృత్తి పాఠశాలనే ఇతరస్థలాలందు కూడా స్థాపించవలసింది, వాటిలో ఇప్పుడు నేర్చే వృత్తులను మూలమేగాక ఇతర వృత్తులనుకూడా నేర్పించవలసింది, ఈ కృషికామ్యుక్తి దైర్యకారణ ఆలోచించుతూ ఉన్నాడు.

జీవనల విషయములు చేయబడిన కథిక్షణ.

19. వెన్ సియలను అనగా, సీపు ప్రదేశాలనుచేత కాల్వానా మనజేతులో వెన్ సియలను, అనగా, సీపు ప్రదేశాలను కాయాచేయడము లాభకరమయినవి యిటు ఉంటుండే మోచాడదానికి మన సర్కారువారు ఒక సీపుప్రదేశాల కాల్వానాను స్థాపించియున్నారు. అది వాటికి లాభకరమయి ఉండేట్లు తోచినది. ఇప్పుడు ఆ కాల్వానా ఒక సంఘము వారికి అమ్మినేయబడినది. దానికి పెద్ద, కలకల రామానుజము నెట్టిగా యియుండినారు ఆ కాల్వానాలో ఇప్పుడు వెన్ సియల అనగా, సీపుప్రదేశాల తయారు చేయబడుతూ ఉన్నది. వాటికి కావలసి ఉన్న కర్రలు తయారు అభికాశముండినవి, గ్రాఫ్ యిట్ అనే లోహమును సింహశివ్యవనలోనుండినవి, తెప్పిస్తూ ఉన్నాడు. ఆ సీపు ప్రదేశాలకు తగిన కర్ర మన దక్షిణ ఇండియాలో ఎక్కడో ఉండుకాదోరకలేదు.

కర్జిరము, లేక, సరేసుకు చేయడము.

20. యాధములో చేయబడిన గుండెన కమల సమితి మయి మన కేసులోనే సరేసుకు తయారుచేయించడానికి చాలా ప్రయత్నాలు చేయబడినవి ఇట్లా తయారుచేసిన సరేసు మంచిదేమో చూడడానికి ఇప్పుడు దాని కరితుచేస్తూ ఉన్నాడు.

21. నబ్బులుచేసే కార్ఖానా. పడమటితీరము కర్ణాటక నబ్బు కార్ఖానాలు కర్ షెడల్ క్ నిల్వకుగారి సలహామీద మొదలు పెట్టబడినవి. మనకేసులోనే మంచి నబ్బులు తయారు చేయించ వచ్చుననిన్ని ఇప్పుడు ఆదివనకు చరకగా దొంగతుంది అనిన్ని చూడడానికి ఆది మొదట పెట్టబడి యున్నది. మన సర్కారువారు కార్ఖానాను తమ స్వాధీనములోనే ఉంచుకొని, దానిలో మన కేసులకు నబ్బు చేసే పద్ధతినిని నూనెనుచేసే వృత్తినిని నేర్పవలసినన్ని, ప్రతిగ్రామములోనూ నబ్బునుచేసే కని చేస్తూఉంటే అది మనకు లాభకరమయి ఉంటుందని నేర్చుదానికిన్ని, మన సర్కారు వారు కోరుతున్నారు. కర్ర నూనెలతో నబ్బు మొదలయిన వస్తువులను తయారుచేయడానికి మన కేసుల లనేకులు స్వయంగా ప్రయత్నాలు చేసేట్లు ఉన్నది. అందువల్ల నూనెల విషయమయిన్ని, నబ్బులను చేయడము విషయమయిన్ని, మన వాళ్లలో కొంతమంది తరిఫీదుకాడము చాలా అగత్యమయి యున్నది. అప్పుడు నబ్బులను తయారుచేయగోరే మనకేసులకు లకు అట్లా బాగా రుణ్ణి అయియున్నవారు చాలా సహాయము చేయగలుగుతారు. అట్లా రుణ్ణియున్నవారు వాళ్లకు ఇక ముందు చాలా మంచిపనులు దొంగతరే. నబ్బులను తయారు చేయగోరే వాళ్లందరినూ అట్లా రుణ్ణి అయి ఉన్నవాళ్లకు మాత్రమే తమ పనిలో పెట్టుకొనడానికి కోరుతారని తోచున్నది.

22. ప్రతిగ్రామములోనూ ఉండే వాళ్లందరున్న తమ ఇళ్లలోనే నబ్బును చేయగోరినామంటే, ఇదివరకు, వాళ్లు బహుశా కొనుక్కొని వాడుకొంటూ ఉండే పెద్ద నబ్బులకు బదులుగా వాళ్లు మంచి నబ్బులను వాడుకొనగలిగి ఉంటారు.

23. ఇప్పుడు అదే ఇళ్లలోపెట్టి పనిచేస్తూ ఉన్న ఆ నబ్బు కార్ఖానాను కర్నాటక చాలా వృద్ధిచేయవలసిన ఈ కాలము కోరుతున్నారు. అప్పుడు అపనినే తమ వృత్తిగాచేసుకొని జీవించగోరేవారు ఇంకా అనేకమంది దానిలో నేర్చుకొనగలుగుతారు.

24. ఈ కృషి కాలమును చేయవలసిన మన తేవేనో దాని దైర్యకరగారు ఇట్లా వివరించి చెప్పుచున్నారు:—

(1) మన కేసులో దొంగతుంటూ ఉన్నవస్తువులను మాత్రమే సాధ్యమయినంతమట్టుకు చాచి, మనవాళ్లకు లాభమున చేయడము.

(2) మనకేసులో దొంగతుంటున్నట్టి ఏలాగున మనము ఉపయోగించుకొనవలసినో చూడమే కాదు అవసరమైనట్టి మనవాళ్ల సామ్యుతోనే చేయించి లాభమంతా మనవాళ్లకు మాత్రమే కట్టబట్టు చేయడము.

(3) మన చెప్ప రాజ్యములో ఉన్న కమలవాళ్లకందరి కిన్ని కృషి విద్యలను ఇంకా ఎక్కువగా నేర్చుతూ ఉండడము.

(4) మయిన ఉద్దేశములన్ని సరేవేలాగున తమ సహాయము వాడవలసి కోరేవారికందరికిన్ని సహాయముచేయడమున్ను, ఈ మయి ఉద్దేశములతోనే కలిసిపనిచేస్తూ ఉండడమున్ను.

గొప్ప కుస్తీ పందెములు

బెంగుళూరు నగరమునందు 1920-వ సం॥ము జనవరి నెల 17-వ తేదీ శనివారము మొదలుకొని మైసూరు జంఖానావారి రెజ్లింగు టోర్నమెంటు వారి అనుగ్రహమున కొన్ని కుస్తీ పందెములు జరుపబడును. యా. 500, 300, 200, 150 ఘనమైన బహుమతులు పందెములో జయమొందినవారి కొసగబడును. ఇందు కరుదెంచుట కిష్టముగల పోటీదార్లు ఈ క్రింది చిరునామాకు దరఖాస్తులను 1920-వ సం॥ జనవరి నెల 5-వ తేదీలోగా పంపుకొని ఇతర వివరములను కూడ తెలిసికొనవచ్చును.

ఆర్. సుందరరాజ్

ఆర్గనైజరు,
7/14 మట్ రోడ్, శంకరా పురా,
(1975) బెంగుళూరు సిటీ.

R. SUNDARA RAJ
ORGANISER,
7/14 Mutt Road, Shankara Pura,
Bangalore City

వెల సులభము. ఫల మధికము.

కనకదుర్గా అండుకో

పెనుగొండ, కృష్ణాజిల్లా.

మానవ జన్మ సెన్సు: కలెక్టర్లు, ఆఫీసు కొయినాస్ పెనుగొండ, విరెడ్డిగ, పెనెల్లు మొదలయిన పేర్లగుల యట్లు ప్రకృతమయిన లంకపాగాకుతో అనుభవనీయలయిన పనివాడ్రదే తయారుచేయించి అమ్ముతున్నారు. ఇతర సంగతులు కంపెనీకి వ్రాసి తెలుసుకొనవచ్చును.

నలమూటి సుబ్బారాయుడు
(1984) ప్రాక్రముటకు.

కావలెను! కావలెను!

కందుకూరుబోర్డు హి.దు బాలికల పాఠశాల కొక హెడ్ మిస్ట్రీను నొక అసిస్టాంటు మిస్ట్రీను కావలెను. నెలకు 15 రూపాయలు 12 రూపాయలు జీతము లివ్వబడును. ఒక సంగీతోపాధ్యాయులను కావలెను. నెలకు జీతము 20 రూపాయ లివ్వబడును. హిందూస్త్రీలు లోయర్ సెకండ్రీ ట్రైనింగు అయినవారలు మాత్రమే అర్హుల కందుకూరు తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటు వారి పెట్టుకొనవలెను. (1986)

కావలెను

8 లేక 10 హార్సు వలను సెకండు హార్మండు స్త్రీయు ఇంజను బాయిలరు.
బండి వెంకటకృష్ణయ్య,
(1974) రోటరీక్లబ్ పోస్టు

కావలెను.

1880
వనస్పిలను వర్షరది వరిక్షించుటకు యిద్దరు సమర్థులగు సంఘాన ప్రతినిధులు కావలెను. అర్హతలను అనుభవమును బట్టి నెలకు 80 రూపాయలు మొదలు 75 రూపాయలవరకును జీతమివ్వబడును. ప్రయాణపు ఖర్చులు ప్రత్యేకముగా నియ్యబడును. జనవరి నెల 15-వ తేదీలోగా మేనేజింగు డైరెక్టరు, ఎన్వైక్లోపీడియా డైరెక్టరి కంపెనీ లిమిటెడు అలహాబాదు అను విలాసములకు దరఖాస్తులను పంపవలెను.

కావలెను.

1880
జీతము మీదను కమిషను మీదను ఒక నమ్మకమైన లిమిటెడు కంపెనీ వాటాలను విక్రయించుటకు ఏదెట్లును కాన్వాసరమును కావలెను. నెం 22 యి పోస్టు బాక్సు, ఆంధ్రపత్రిక అని వ్రాయవలెను.

కావలెను.

1980
చెన్నపురి, విశాఖపట్టణము, తంజావూరు, మధుర, తిరువాన్కూరులందు ప్రతినిధులు కావలెను. కాన్వాసింగు కనులం దనుభవముకల వారను ఆయాపట్టణముల బహుళ విషయము బాగుగా నరిగినవారు మాత్రమే దరఖాస్తులను పంపవలెను. అర్హతలను బట్టి నెలకు 35 రూపాయలు మొదలు 50 రూపాయలవరకును జీతమివ్వబడును. దరఖాస్తులతో యోగ్యతాపత్రికలను గూడ పంపవలెను. విలాసము మేనేజింగు డైరెక్టరు ఎన్వైక్లోపీడియా డైరెక్టరి కంపెనీ లిమిటెడు అలహాబాదు.

ప్రత్యేకపు ఖాళీ అవుకము.

మిగుల చౌకధరలు.

ఇంటివైక కప్పు వెంతులు.	ఇంటివైక కప్పులు.	ఇంటివైక కప్పు వెంతులు.
మిక్కిలి మేలైన మంగుళూరు తూర్పు హెన్స్కూరు తూర్పు వెంతులు ఇప్పటిమోస్తరుల నకుసరించి ఆవిరి నుత్తములు, రోటరీ వెన్సు, కన్ మెల్లులు, పాలిమర్లు, మన్నగు వాని సహాయముచే తయారుచేయబడును. అర్హుల ఇద్దరు ఇప్పటిమోస్తరు ఇటుకలు, శ్రేష్టమైన ఇంటివైక కప్పులు, ప్లాంకలు, చోలో ఇటుకలు, డిడ్లు (ఇంటివైక కప్పు వెన్సులు), ప్లాస్టుకైలెట్లు, వెంటిలేటర్లు (ధారాశీలుగా వున్న మైనగాలి ప్రసరించునట్లు చేయు పాదనములు), ఆలంకారమైన, పాదాధైన లోకకప్పులు, క్రిందవరమార్లు (ప్లాంకస్సు) (సిలింగ్సు) మొదలగు అన్నివిధములైన కుమ్మరములు ప్లంక కేఫ్తోన, క్లెసింగ్ కేఫ్తోన పురమాషీగా తయారుచేయబడును. కానీటరీ, డ్రెయినేజీ గొట్టములు, బెంట్లు వంపులు) టిమాదిరి గొట్టములు, సర్ కీకాపాదనకొ మెగలగుకొది కూడ తయారుచేయబడును. ఒకసారి అర్హుల ఇద్దరు చూడ ప్రార్థన. ఈ ప్రరమాలు ఈ క్రింది విలాసమునకు వ్రాయవలెను. మానేజరు, బి. ఎన్. ఇండస్ట్రీయల్ హోమ్, (1976) పోస్టు ఒల్లూరు, (కోట్లక్లబ్ స్టేటు)		

Manager
B. N. Industrial Home
P. O. Ollur (Cochin State.)
కుమారి ఆనబ్: ఉబ్బవమున కమూల్యమగుమందు. ఇది మిగుల విశిష్టమగు మందు. దీనిని 15 లేక 20 దినములు విడుదల నేదించుటవలన ఉబ్బురము, త్వరము, శ్రేష్ట రోగము మన్నగునవి, అపాయకరముగాను లేక దీర్ఘకాలమునంచి యుండినను నమ్మకముగా నుగ్గుచ్చును. దీని వెల టిన్ను 1-కి రోష్ట్రీజ సహా రూ. 8-8-0.
(1946) Dr. W. N. Dixit, Marchant, Poona

దర్శిచెంచయ్యగారికి స్వాగతము.

మదరాసు పోల సభ.

శ్రీదర్శి చెంచయ్యగారి నిర్మాణ విమోచన గౌరవాధిపతిగా నిన్న సాయంత్రము ఆంధ్రనీతిని రైటునుకుండు వారి యాజమాన్యమున సాంధ్యసమయములో చెన్నపురి నగర వాసుల సభ యొక్కటి జరిగినది. మానసియులగు బి. ఎన్. శర్మ, కల్లా గురుస్వామిశ్రేష్ఠి చాగంటి సాంబశివరావు సామి శేకబాచలశ్రేష్ఠి పి. చెంచయ్య గాడిచర్ల హాసరవోత్తమరావు శేషవరపు రామదాసు కంఠూ పురాణం నాగభూషణ ము బాంబ్రతు టి. ఆదివారాయశ్రేష్ఠి, హాశా నూర్యనారాయణరావు, కుమారస్వామి శ్రేష్ఠిగారు యున్న గు ఆంధ్రప్రముఖులను ఆంధ్రోదయ లనేకులను వందల కొలది సభ సలంకరించి యుత్సాహమును జూపిరి.

శ్రీ కల్లా గురుస్వామి శ్రేష్ఠిగారు, మానసియులగు బయ్యార సరింపేశ్వర శర్మగారిని సభకు ఆధ్యక్షత వహించి కోరుచు, మానసియులగు శర్మగారు చెంచయ్యగారి విమోచన విషయమున చేసిన సేవకు సగౌరవమును, కల్పగారే శ్రేష్ఠి స్వాగత సభకు ఆధ్యక్షత వహించిన వానిగా నుండు నని చెప్పిరి.

సభ్యులందఱు కరతాశ్చర్యము చేయుచుండ మానసియులగు బి. ఎన్. శర్మగారు సభాధిపత్యము వహించిరి.

మానసియులగు శర్మగారు, చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, స్థితిలో లగు చెంచయ్యగారు ప్రభుత్వము వారి కలన తడిగట్టములకు విచారించుచు, ప్రభుత్వమువారు చెంచయ్యగారి శంకకష్ట వెట్టివను వాటినిపెట్టిని సహించి, ఆంధ్రుల గౌరవప్రతిష్ఠల నిలిపివంచుటకు చెంచయ్యగారి సభించింది. తరువాత శర్మగారు, శార్మిసార్వభౌముడు రాజకీయ నిర్బంధముల కుదరించి విమోచన చేయుచు భారతదేశమున నున్న నీకమున ప్రారంభించు యత్నములకు చక్రవర్తిగారిని కీర్తింది, చుండు మనమెంతయో దేశభాగ్యదయమునకు పని చేయవలసి యున్నదనియు, ప్రభుత్వమువారు వెనుక చేసి యుండిన పౌరభాటులను క్రజలు మరదిపోయి, మనకు రాజోపు భాగ్యతాయంత ప్రభుత్వమున పాలుగొనుచు, సేవ చేయవలయునని కోరిరి. పిమ్మట శర్మగారు, చెంచయ్యగారు, అమెరికా దేశమునకు వెళ్లి వ్యవసాయ శాస్త్రమును బాగుగా చదివి యున్నారనియు, చెంచయ్యగారు ఇకనుండు తమ పూర్వపు కష్టము లన్నిటిని మరచిపోయి తమ అభిమాన విద్యను తమ జీవములకు సేపి, దేశమున సృష్ట్యములముగా చేసి భారత దేశపు దీనదేశమున పోగొట్టాకొరి.

తదనంతరము గాడిచర్ల హాసరవోత్తమరావు పంతులు గారు, ఆంధ్రనీతిని రైటునుకుండు వత్తుమున చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, సంభికోశవ్యాసము నిర్మిం చెంచయ్యగారు గత నాడుగూర్చి సంకల్పముల నుండియు నిర్బంధవాసమున తడినకష్టములకు వర్ణించి కష్టముకాదు. చెంచయ్యగారు ఆకష్టము లన్నిటిని కొంతయతో నోయ్యకొని ఆంధ్రులకీర్తి నిలిపివంచుటకు తమకందరికిని మిక్కిలి సంకోచముగా వున్నదనియు, ఆంధ్రులకీర్తిని ఈ విధముగా చెంచయ్యగారు లోకమునకు చాటివేయుటకు తమ రంధ్రము మిక్కిలి గర్వపడదనెని యున్నదనియు హాసరవోత్తమరావు పంతులుగారు చెప్పిరి. మాతృదేశోద్ధారకుల మన మున్నయో కష్టములను బడవలసి యున్నది. ఒకసారి స్వాతిశ్రేయమున పోగొట్టుకొనవలసి యుండును. భవప్రాణములను పోగొట్టుకొనవలసి యుండును. అట్టిభీతులు మనజేయున బహుకొద్దిగ నున్నారు. వారిలో మన చెంచయ్యగారు కంఠము చేసెందులకు మనమెంతయో గర్వపడదనెని యున్నది.

కారాగృహము నుండియు సామన్యముకాదు. గొప్ప నాడు కారాగృహమున్న గజగణకెడదరు. చెంచయ్య నిర్బంధమునందున్నను ధైర్యము, ఉత్సాహము, సమృద్ధి వదులలేక, వారు వ్రాయుచుండిన జాబులు వారికిప్పుడు ప్రకటించుచున్నది. కొందరు గొప్పకారు 80 రోజులు ప్రవాసము ననుభవించినను తండ్లు కుటుంబ కొరుకులు ఆంద్రుల సహాయము చేయలేదని కేరములు నిండు మోపుచుండెడివారు. చెంచయ్యగారు అట్లు కాక కేరల సాత్వికమనస్సు కలవారై కరులకు నిండిచక శ్రద్ధాశ్రేయములతో ప్రకటించుచుండిరి. ఇంత చింతకమునకు పట్టి మనస్తాపమును క్రకటించిన దర్శి చెంచయ్యగారి పరమేషు విరాయు వొసంగుకాక! అని హాసరవోత్తమరావు చెప్పిరి.

పిమ్మట పురాణం నాగభూషణము పంతులుగారు ఆంధ్రరాష్ట్రోదయ సంఘము తరపున చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు వారి శ్రద్ధాశ్రేయములను సభించించి వారు తేజాభ్యుదయమున కీకముండు సేవచేయుటకు స్ఫూర్తినిచ్చిరి.

బాంబ్రతు టి. ఆదివారాయశ్రేష్ఠిగారు, ఆర్యవైఖ్యుల తరపున చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, తమ సంఘములోని వా లోకక ఆకారమున ప్రభుత్వము వారిచే నిర్బంధముల పడకష్టముల ననుభవించి, జీవకీర్తిని సంపాదించి సంకలకు మిక్కిలి గర్వపడుచున్నామనియు, చెంచయ్యగారికి ముందు తాము విదేశములలో నేర్చుకొని వచ్చిన అభిమాన శాస్త్రములను తమ జీవములకు బోధించి సేవచేయ గోరిరి.

గురుస్వామిశ్రేష్ఠిగారు, చెంచయ్యగారిని ప్రత్యేకముగా తా మభివందించుటకు కారణము లనేకము లున్నవనియు, తామే చెంచయ్యగారి శంకయో ప్రోత్సాహపరచి అమెరికాకు పంపిరిననియు, చెంచయ్యగారికి ముందు తాము వడిన కష్టములను మరచిపోయి తమజీవమునకు సేవచేయ గోరిరి. చెంచయ్యగారికి ముందు నిరంతరము సేవచేయుటకు గాను వారికి మన మందరము సర్వవిధముల సహాయము చేయవలసి యుండు ననియు, దేశములందరును మాఖ్యముగా నైపుణ్యము కలిసి భవము వనూ చేసి చెంచయ్యగారికి సహాయ మొసంగ ప్రార్థించిరి.

అటుతరువాత పి. చెంచయ్యగారు, చెంచయ్యగారికి స్వాగత మొసంగుచు, చెంచయ్యగారు తడినకష్టములకు విచారపడి, అట్టికష్టములను కాంత చిత్తముగా నోయ్యకొని తమ జీవముల గౌరవమును నిలిపివంచుటకు తమ శంకయో సంకోచముగా నున్నదనిరి. చెంచయ్యగారికముందు దేశ సేవారాయలై సర్వవిధముల సేవచేయ గోరిరి. ప్రతి నిర్బంధమున జీవితమునకు ఒక సంకల్పమును నున్నుక. ప్రభుత్వమువారు ప్రతి నిర్బంధమున ఇట్లు ప్రశ్నించెదరు. "నీవు నేకస్థుడవని అంగీకరింపుము. నిన్ను విడుదల చేయుచును." ఇట్టి విమోచనరీతుల చెంచయ్యగారు మాడ లోపడిరి. అట్టి సమయమునందు సర్వము గ్రహించి అగౌరవముతో కూడిన స్వేచ్ఛను నిరాకరించిన చెంచయ్యగారు భారతీయుల కృతజ్ఞతకు పాత్రు లని చెప్పిరి.

విద్యార్థుల కక్షమున ఎన్. ఎన్. రాయుడుగారు చెంచయ్యగారి సభించించుచు, చెంచయ్యగారు విద్యార్థులసంఘమునకు తమచరిత్రములను మార్గదర్శకులై నుండుటకు గర్వపడుచున్నామనిరి.

తదనంతరము సభ్యులు కరతాశ్చర్యము చేయుచుండ దర్శి చెంచయ్యగారు తమకు సగరవాసులు మాసిన గౌరవమునకు తా మెంతయో కృతజ్ఞులమనియు, తా మికముందు మాత్ర దేశసేవారాధకుల సర్వకీర్తుల సేవచేయుదు నని సభాజనరంజకముగా ప్రత్యుత్తర మిచ్చిరి.

ఆధ్యక్షులగు శర్మగారు, చెంచయ్యగారిని మరొకసారి సభించించుచు, వారు మాతృదేశసేవారాధకుల చేయుటకు భగవానుని తోడ్పడ గోరుచు నాశీర్వదించిరి.

పిమ్మట కల్లా గురుస్వామిశ్రేష్ఠిగారు, చెంచయ్యగారి సేవకు సహాయము చేయుటకు వైశ్యవములు భవవహు మానమును జేయవలసి యనియు, ఈ కుదయమునకు వైశ్యులే గాక, ఇతర సంఘములవారును తోడ్పడ ప్రార్థించిరి. హాసరవోత్తమరావుగారును, ఆధ్యక్షులను ఈ విషయమై మాటలాడిరి.

శేషవరపు రామదాసుకంఠూగారు ఆధ్యక్షులకు వందనముల నర్పించుటతో సభ ముగిసినది.

నెల్లూరివారి ఆతిథ్యము.

చెన్ననగరమునకు నెల్లూరునుండలవాసులు దర్శి చెంచయ్యగారికి నిన్న రాత్రి దక్షిణామిదూరే వైశ్యసంఘ కార్యాలయమున ఆతిథ్య మిచ్చిరి. నగరమున గల నెల్లూరి మండల ప్రముఖులు విద్యార్థుల సేవకు ఆతిథ్యమునకు వచ్చిరి కే పి. వీరరాఘవాచార్యులు బి. పి. గారు చెంచయ్యగారికి మండలవాసుల తరపున స్వాగత మొసంగుచు చెంచయ్యగారు తమ మండలమునకు గౌరవము తెచ్చివంచుటకు శంకసించుచు చెంచయ్యగారు ఇకముందు జేయు జీవసేవలో తమ మండలమును యజ్ఞపితౄ మండలాభివృద్ధికిని తోడ్పడవోరి. చెంచయ్యగారు తమ మండలమున రిచ్చిన ఆతిథ్యమునకు కృతజ్ఞత చూపుచు సభ్యులందరికి వందనముల నర్పించిరి.

ఇండియను హోమురూలు లిగు.

అమెరికా దేశమున చేసినవని.

(సోమవారం తరువాయ)

అధికారులు.

ఈ సమితికి ఆధ్యక్షులు, కోశాధ్యక్షులుగా లాల్లా లజపత్ రాయుగారు ఎన్నికౌనవరిరి. అమెరికా మిమోరి అగు డాక్టరు జె. టి. సందర్ లాండుగారు ఉపాధ్యక్షులుగా ను డాక్టర్ కె. డి. కాశ్రిగారు ఉద్యమవ్యాపక కార్యదర్శిగాను డాక్టర్ యె. యస్. వార్నికర్ గారు కార్యనిర్వాహక కార్యదర్శిగాను ఎన్నికౌనవరిరి. 7 గురుసభ్యులతో ఈ కార్యాలయ చర్యలు నియమింపబడినది.

ఈ సమితివారు ముద్దసరుయ వందు ఆశ్రమం ఉద్యమవ్యాపకముచేయలేను. యందు ఇండియా(త్రి. మాత్రము లజపత్ రాయుగారిచే ప్రకటించబడుచుండు. కొన్ని సభలు సమావేశ మయవడెను. ఈ క్రిందవ్రాయబడిన తీర్మానములు ఆమోదింపబడి (పెనేడెంటు లిల్లెక్ లాడుడు బ్యా గార్లకు పంపబడెను.

1 వ తీర్మానము:— అమెరికా దేశపు ఇండియన్ హోమోలో లీగ్ వారికి జెర్మని ఆశ్రమముల యెడ ఎట్టి సానుభూతిలేదని గట్టిగా తెలుపుచున్నాడు. ఈ లీగ్ వారి మిత్ర మండలివారి ఆశ్రమములను అంగీకరించుచు వారికి సహాయము చేయుటకు తీర్మానించుచున్నాడు. యుద్ధము పంపమాప్రి చెందిన పిమ్మట హిందూ జీవము కాలనీలకులకు సర్వ గాఢ్య మివ్వవలెనని బ్రిటిష్ ప్రభుత్వము వారిని కోరుచున్నాడు.

2-వ తీర్మానము:— ఇండియా హోమోలో లీగ్ కాన్ఫరెన్స్ వారు అమెరికా యందలి ధి జి సాపికో సానైటిల సభ్యులకు అభినందనములు సమర్పించుచున్నాడు. ఇండియా విషయమై యీ సభ్యులు చేయుచున్న కృషికి వీరికి వందనములు సమర్పించుచున్నాము.

యుద్ధము పరిసమాప్తి చెందగానే యాక్రింద తీర్మానము లిల్లెక్ ఆధ్యక్షులకు పంపబడెను:— మిత్రమండలివారు విజయము గాంచినందుకు వర్ణించుచున్నాము. భర్తయు ద్ధమున విజయము చెందిన పిమ్మట ఇండియా దేశమునకు స్వ రాజ్యమిచ్చెదరని తలచుచున్నాము." ఇట్టి తీర్మానము ఇండియా కార్యదర్శికి పంపబడెను.

చే సిన వ న ని.

1918 సంవత్సరం అక్టోబరు నుండి 1919 సంవత్సరం అక్టోబరువరకు యీ సమితివారు చేసినవని యాక్రింద వివరించుచున్నాము.

1. అమెరికా దేశమునందలి గొప్ప మతములకు సదర్శించి వాకు యీలగు ఆశ్రమములతో తోడ్పడుటలు వాగాన మిచ్చిరి. సెనేట్ సభ్యులు అనేకులు, అనేక సంఘములు యీ సమితికి సహాయ మివ్వ సమకట్టియున్నాడు. అమెరికా దేశమునందు ఇండియా విషయమై ఇట్టి ఉత్సాహము పురికొల్పిన యీ సమితివారి మదనీయులు. ఈ సమితియందు మహుడు 1000 సభ్యులున్నాడు.

2. ఈ సమితికి మునై లెడ్జ్ స్టేబుల్సును 14 గ్రాంపులున్నది. ఈ గ్రాంపుల ద్వారా ఉద్యమ వ్యాపకములను చూపుచి.

3. యందు ఇండియా పత్రిక ఇతరకరకములు వుండి వెట్టుటవల్ల ఇండియా విషయమై అనేకులు కష్ట పుచ్చుకొనుచున్నాడు. యిగు ఇండియా పత్రికావిషయమై గొప్పగొప్ప వారు మంచి అభిప్రాయము లిచ్చియున్నాడు.

'యంగుఇండియా' ఉద్యమవ్యాపకమునకు అవర్కముగు పత్రికయని 'నేవెక్' వత్రిక సంపాదకుల డి. జి. లిల్లెక్ గారు అభిప్రాయమిచ్చియున్నాడు. సెనెట్ ఎ. జె. గ్రాన్నా గారు సెనెట్ వాన్ గాక యీ పత్రికను పొగడుచు వ్రాసి యున్నాడు. అయినకు బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువారు యీ పత్రిక ఇండియా దేశమునకు పంపబడవలెనని ఆజ్ఞాపించి యున్నాడు.

4. ఇండియాను సంబంధించిన వ్యాసములను అమెరికా యందలి ముఖ్యవారై క్రకటించుచు తరచుగా ప్రకటింపబడుచున్నవి ఇంగ్లీషు వార్తాపత్రికల కాక ఇతర భాషలందు ప్రచురింపబడు వార్తాపత్రికలకు ఇట్టి వ్యాసములు ప్రకటింపబడుచున్నవి. వివిధ విషయములపై గొప్పవారు వ్రాసిన కరకములు సేవనజే. అవ్సొత్తింపబడి సభలయందు, గ్రంథాలయములందు ఇంకా అనేక చోట్లందు వుండి వెట్టుబడినవి. (సకేవము)

హంటరు సంఘము.

హమ్మదాబాదులో విచారణ.

(నూ స్వకీయని లేఖకుని దగ్గరనుండి)

సోమవారము

సోమవారమునాడు సాక్ష్యమిచ్చిన హంటు కీల్లుగారిచ్చిన సాక్ష్యములో నిన్న మార్చి 10 మిగిలిన భాగమును క్రింద ముద్రించుచున్నాము:-

కట్టలుముట్టలోని విరోధియును కమిషనరు బంగాళాలోనికి చేర్చిరి. నైనికు అందెనను కట్టలుముట్ట అల్లరిగాండ్ర కళలులో నేయుండెను. కొన్ని కట్టలుముట్టలకు చేయవలసిన దని సాయంకాలము కర్నూలు ప్రజల గారు నడిచిరి. వదియవీ గారి అంతకంటె యెక్కువ మందిగాని కలిసియుండినయెడల వారి మీద తుపాకులను వేయుట వ్యక్తము చేయవలసినదని వారు మునిచిరి. రాత్రివడి కరువక యెవరి నైన పిలిచినప్పుడు పలుకని యెడల తుపాకీతో కాల్పులు వును ఉత్తరపుచేయునని ఆతడు కోరెను. 12-వ తేదీ సాయంకాలము నుండి దానిని అతలు జరిపించుటకు నే సంగీకరించిరి. ప్రజలకు తగినంతవ్యవధి యుండగ నే తెలుపుట కట్టు చేసిరిని నైనికులతోడ యేమిచేయుటకును వీలులేకుండెను. నైనిచ్చినదానికంటె మున్నూలను ప్రయోగించుట చేయరాదు. 12వ తేదీని నీతిగతులు బాగుపడు చుండెను. కంటోన్మెంటును ముట్టడించిన దని వనంతి. బయలుదేరెను. నాకుమునిసిరలు కమిషనరు లప్పుడు సాహిత్యము చేయలేదు. అంతాలో నేనాభాయిగారు మాట్లాడు కోర్కెదగలమని చెప్పిరి. మునిసిరలు కమిషనరులు తమకాగ్రత్తనే పాటించుకొనిరి కాబట్టి. 12వ తేదీ రాత్రి తులసిశ్రీయును వాకివేసిరి. నైనికుతో కన్యాయునిన రైలుబండిని తిరుగ్రహించిరి. 12వ తేదీ సాయంకాలము నుండి 300 మంది అంగవైనికులు రచ్చిరి. 13వ తేదీకి గంధీగారు వచ్చిరి. వారు సహాయులు చేయదునని చెప్పిరి. వారు చెప్పినట్లు విని ప్రజలు కాంతిచితి. 14వ తేదీని నైనికులు తులసిశ్రీను తీసివేసిరి. పోలీసువాని తిరిగి పనిచేయ నారంభించిరి. ఆహమ్మదాబాదులో ప్రజల గారిని ఒక కానిస్టేబులును, వీరాంగములో నొక తహసీలుదారుని చంపివేసిరి. మూలలలో 28 గుర్రుల చనిపోయినట్లు తెలియెను. 151 మంది దెబ్బలు తినుటకై వారికి చికిత్సచేసిరి ఇంతకంటె చాలమంది చనిపోయి యుండును. కాని వారివాడ తెలియలేదు. ఆహమ్మదాబాదులో 9 లక్షల 44 లక్షరూపాయలు నష్టము కలిగెను. వీరాంగములో 2 లక్షలవచ్చును కలిగెను. తక్కిన ప్రాంతములలో నెక్కువగ నే యుండెను. మూలలలో విద్యార్థులు అందరి. విద్యార్థికులు వెనుకనుండి అల్లరిచేయుచుండిరి గంధీగారు చెప్పిరి. వారెందుకు మూలలలో సాక్షాత్తులమీదికి కారణమున్నది. పొరుగు మూలలకు లిండి వెట్టి దెబ్బ ఇచ్చిరి. దీనినిగురించి వారు స్వయంగా నేమిచూ తెలియను. నైనికాధికారులనుండి తగినంత కారణము లేనిదే కొందరు శ్రీపురుషులను చంపివేసిరిని ప్రజలు చెప్పుకొనినట్లు వారు గంధీగారు తెలిపిరి. అఫిర్మాడుచేసినవారిని వా దగ్గరకు పంపుమని కోరిరినిగాని ఎవరను రాలేదు. నేరము చేసినవారిని క్రమేక్ సాక్ష్యముస్థానముల నేర్పరచి విచారించిరి.

వ్యాజ్యమునై రాంకినగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:- పోలీసువారు ఆనుమానమున్న వారిని మామూలు ప్రకారము కట్టుకొనిరి. అల్లరులకు సంబంధించిన వారిని క్రమేక్ సాక్ష్యముస్థానములు విచారించెను. గవర్న మెంటుమీద వ్యవస్థాపక మూలల యూరోపియనులను ముట్టడించిరి. రౌలటు కానము విషయమై ప్రజల కంతకోశము లేదు. గంధీగారిని పట్టుకొనినట్లు విని ఉగ్రుడైరి.

కటల్పాడుగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:- ప్రజలు కాంతకర్మభావులై యుండిరిని నాయకుభవమువలన చెప్పలను. అల్లరులకు పూర్వము ప్రభుత్వవ్యవస్థాపకము. రౌలటు కానము విషయమై లేనిపోని సంకతులను చెప్పి ఏమీ తెలియని వారి మౌనముకలిగింది గంధీగారును వారిమునుకులము దారుణములు చేయునని ప్రజల కెప్పుడును భీతిపడెను. గంధీగారియందు వనివాండ్రకు గౌరవ ముండినందువలన చెలరేగిరి. వనివాండ్రే అల్లరులుచేసిరి. ప్రజలయందు మౌనలేదు. 10వ తేదీని ఆలోచించి అల్లరులను వచ్చిరి. దీనికి గంధీగారు చెప్పిన దానికంటె ఆధారములేదు. మృత్యులందరి మూత్రము గంధీగారు చెప్పిరి వారైనవాడ చెప్పలేకపోయిరి. విచారణ చేసినను ఏమియు లేలేదు.

బొంబాయినుండి పత్రికలు 11వ తేదీని రాలేదు. గంధీగారిని కట్టుకొనినట్లు యెట్లు వ్యాపించెనో తెలియదు. సత్యాగ్రహము నవల బిందినవారి సహాయము నమ్మి 10 తేదీ రాత్రి నైనికులకు పిలిపించలేదు. వారు ప్రజలకు కాంతి పడేయుచునని నా యభిప్రాయము. గవర్న మెంటు భవనములకు సామర్యమును తెలిసియుండిన నేను నైనికులకు దూరముగా నుంచియుండును. మున్నూల ఆహమ్మదాబాదులో ప్రకటించలేదు. నీవిలు అధికారులకు మద్యుగ నైనికులను పిలిపించితిమి. కాన్సిలరులు సహాయము చేయలేదు. వట్టి, తేజాయిగార్లు ఇండ్లలో కూర్చుండిరి వారు భవనానికి యుండకచ్చును.

జనరలు బాలోగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:- ప్రజల గారి ఉత్తరపురుషులు, నైనికులు వచ్చుటవలనను అల్లరులు కాంతించెను.

జగత్నారాయణగారికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:- ప్రజల గారి సాత్వవిషయమై ఒక విద్యార్థికుని మూత్రము కీలించిరి. విద్యార్థికులలో మరియొకరిని మరి ఇతరకేసులలో కీలించలేదు. పంజాబు అల్లరులకును ఆహమ్మదాబాదు అల్లరులకును నాకు తెలిసినంతవరకును సంబంధముండినట్లు తోచును. దీని అల్లరులకును ఇక్కడి అల్లరులకును సంబంధముండినట్లు తెలియదు. గంధీగారు వచ్చుటతోడనే ప్రజలు కాంతించిరి.

ముల్లాను ఆహమ్మదాబాదు సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:- మూలలకు ప్రభుత్వవ్యవస్థాపకముండెను.

కౌపుగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:- రౌలటు కానము పుటాంతోశనమును, ధరణి పెరిగిపోవుటయు నల్లరులకు కారణములు.

దేశాయిగారికి సాక్షి యిట్లు తెలిపెను:- సత్యాగ్రహ ప్రయత్నము తోడ్పడిరి. మృత్యుమున్నట్లు నా కెంతకు రిపోర్టుకు పంపలేదు. గంధీగారు చెప్పిన దానినిబట్టి నేను నైని తెలిపిన సంకతిని మూత్రము చెప్పితిని. న్యాయవాదు తెనకును సాహాయ్యము చేసినట్లు లేదు. నేను లేనిస్థలములలో వారు కోర్కెచేయించినట్లున్నది.

కర్నూలు ప్రజలగురారు.

తమవారి కర్నూలు ప్రజలగురారు సాక్ష్యమిచ్చి. వారిట్లు చెప్పిరి:- నన్ను సహాయము చేయుమని మేస్ట్రీలుగారు కోరిరి. నేను దానిమీద నైనికులను పంపితిని. రాత్రి కొందరి మూత్రము కొన్ని స్థలములలో కాపలావెట్టి తక్కినవానిని పంపించివేసితిని. 11వ తేదీ సాయంకాలము నేను మేస్ట్రీలుగారినిమాది అల్లరిజరిగిన ప్రదేశములకు వెళ్లి అక్కడికితినిబట్టి సంకతులు విషమించిన వని యోచించి మూలల నేరమంద కట్టడియును చేయవలయునని నిర్ణయించితిని.

సాక్షిని వివిధసభ్యులు ప్రశ్నించిరి.

ఇతర సాక్షులు.

కర్నూలు ప్రజలకు, మేజరు కిక్కుపుట్టగాడు కూడ సాక్ష్యమిచ్చిన తరువాత సభ్యులనాటికి విచారణ నిరమించిరి ముగిసినవారు తిరిగి విచారణ జరుగును.

మంగళవారము.

ఆహమ్మదాబాదు జనరలి:- హంటు సంఘము వారు నేను గుడిరి.

లాహోరులో జరిగిన విచారణయందు బయలుదేరిన సంకతులకు, ఇక్కడ చెప్పయన్న సంకతులకు చూచివచ్చుచు చక్కగ కుండి విసుగు పుట్టించుచున్న వని చెప్పరచ్చును. నిన్న నే విచారణ ప్రారంభించుటచే ప్రజలందు కొంత యుత్సాహము కలిగిచెను. నేను విచారణ చక్కగ నుండెను మధ్య మధ్య కొందరు సాక్షులు చెప్పిన సంకతులనుమాది మూత్రము ప్రజలు పరీక్షనవ్వయండిరి. నేను సాక్ష్యమిచ్చినవారిలో పోలీసువాడు మిలిటరీ ఉద్యోగులవైయుండిరి. పోలీసుసాక్షులు మేస్ట్రీలుగారు చెప్పిన, గతులనే తిరిగి యేకరపువెట్టిరి. నేను మొదట సాక్ష్యమిచ్చిన పోలీసు సునిస్మెక్తరు కొదావాలాగారు ఇదివరకు సంఘమునుందర సాక్ష్యమిచ్చిన పోలీసు ఉద్యోగుల కంటే మిక్కిలియేవారు. జగత్నారాయణ గారు లాహోరులో విచారణ జరుగుచుండినప్పుడు సాక్షులకు కాదుకరీకు చేసిన కాలములో నొక వాత్రెను పరీక్షించుటలేదు. అట్టిది వారు యీ సాక్షిని కొంతకడ విచారింతుట ఆశ్చర్యముగ నున్నది. జగత్నారాయణ గారు సాక్షి నెన్నియో ప్రశ్నిలనడిగినప్పుడు విద్యార్థికులలో చాలమందికి అల్లరులలో సంబంధము లేదని సాక్షి బలపర్చుకొనెను. వెదకును

పువ్వు అల్లరిగాండ్రకు తిండినివెట్టించినని కాదు చెప్పిరి. దీనిని గురించి నారాయణగారిని ప్రశ్నించి తానే (కుండిజగత్నారాయణ గారు) అల్లరిగాండ్రకు మొనగాడుగ పంపినట్లు భావించి తాను సాక్షివగ్గుల వచ్చినయెడల తిండివెట్టుటకు యేర్పాటుచేయుదునా చేయవచ్చునని యడుగ "యోగా" అల్లరిగాండ్రకు మొనగాడుగ, సాక్షి బదులడిగెను. దానిమీద ప్రశ్నింతులు గడుపుచున్నట్లు నమ్మిరి. తెప్పినట్లు కర్నూలు ఫిట్టి పాట్రీకు గారు సాక్ష్యమిచ్చినప్పుడు కొంత యుత్సాహముకలిగి మధ్యమధ్య ప్రేక్షకులకు కడుపుబ్బుపట్టు నవ్వుయండిరి. వారు ప్రాంతవాసులగురికలె సంకతులను కల్పించి సత్యాగ్రహ యూనిఫార్మును గురించి చెప్పిరి. వారు చోద్యముగ సంకతులను కల్పించిరి.

కొదావాలా గారు,

పోలీసు సునిస్మెక్తరు కొదావాలాగారు మొట్టమొదట సాక్ష్యమిచ్చిరి. హంటు ప్రశ్నించినప్పుడు వారిట్లు చెప్పిరి.

రౌలటు కానము విషయమై ఆహమ్మదాబాదులో వాంతోశనము జరిగెను. 6-వ తేదీని ప్రజలు దుకాణములను మూసివేసిరి. ప్రజలలోను దుఃఖము వచ్చినట్లు భావించిరి. నల్లని దిన్నములను ధరించి నల్ల బెండాలను పట్టుకొని వారు పినుల వెంట బయలుదేరిరి. వారు 40, 50 కేలమందివరకు నుండును. వీరు వారస కేల నిధి తెగలవారు నుండిరి. నది యొడ్డున 9-వ తేదీని ప్రజలు సభచేసిరి. సాయంకాలము కూడ మరెయ్యక సభ చేసిరి. రౌలటు కానపు వ్యభాకము కొంతవరకు ప్రజలకు బోధపడెను. నాయకులు దీనిని ముగిసినవని చేరువెట్టిరి. వారిను దాంతోశనము బయలు యాత్రచేయ కలిగెను. గంధీగారిని కట్టుకొన్నారని 11-వ తేదీని తెలిసిన దుకాణదారులు దుకాణములను కట్టివెట్టిరి. వని పాటు లేవియు జరుగకుండెను. ప్రజలలో నుత్సేహము బయలుదేరెను. నేను పోలీసు దిప్తి కూడరింపెండెంబు దగ్గరకు వెళ్లి సంకతిసందర్భములను చెప్పితిని. ట్రీకోర్టులో నల్లరి జరుగుచున్నదని అక్కడ నుండగనే తెలిసి అక్కడకు వెళ్లి యుంటిని. అక్కడ చాలమంది మూగి బండ్లలో వెళ్ళుచుండిన వారిని దిగుమరి కట్టుపట్టుచుండిరి. యూరోపియనులవలె దుస్తులను వేసికొనినవారినుకూడ బాధించుచుండిరి. మొదట వారిలో నొక హిందువులే యుండినను తరువాతను మహమ్మదీయులు కూడ చేరిరి. యంత్రకాలలో తని చేయు కూలీలు కూడ చాలమంది యుండిరి. అక్కడినాడు చాల నల్లరిచేసిరి. ఒకసినిమాకువెనీ వాచి వీరితో నిదివరకు చేరకపోవుటచే దానిని ధ్వంసము చేసిరి.

నేనువారిని పంపించివేయుటకు చూచితిని. కాని వారు చెప్పినట్లు విశేషితిలో తలండుటచే కార్యకారికాలేదు. ప్రభుత్వమువారు సేవేధించిన హిందీస్వరాజ్యముకు పుస్తకమును ప్రజలు పినులలో నమ్ముచుండిరి. నేను చెప్పగా వారు వెళ్లెందున కనగాగారి వైద్యకాలకు వెళ్లి వారిలోచెప్పితిరి. వారు సత్యాగ్రహప్రయత్నము నివలించిరి. వారిని వట్టిగారిని నేనక్కడ చూచి ప్రజలను పంపితిని నేయుమని చెప్పితిని వారు వెంటనే వాతోచ్చ మరెయ్యకపోయి మూలల ప్రతిమానికొరి కాని కార్యము లేకపోయెను. సాయంకాలము నే నక్కడనే యుండితిని. రెండుగంటలకు పదిమంది ఆయుధములను ధరించి పోలీసు వానివచ్చిరి. భోగిలాలు భాగతు ఆనుకూడరి మూలలకు మొనగాడై యుండి తాను సత్యాగ్రహినిని చెప్పకొనును ఆపోలీసు నెండుకు నీనివేయకూడదని నమ్ము అడిగెను. నేను వారిని లేనిదే యుమని చెప్పితిని. కానిమీద మూలల రాష్ట్ర కవులకు (సారంభించిరి. ఈలోపు ఒకసిండిమరదగ్గర నల్లరి జరుగుచుండెను. అక్కడ నిద్రులు యూరోపియనులు దాకొనియుండిరి మూలలలో పోలీసువానిని చంపివేసినందున పోలీసువారు తుపాకులనుకాల్చిరి. కొందరుకు దెబ్బలుకలిగెను. దెబ్బలుకలిగి వారిని వైద్యకాలకు తీసికొని పోయినప్పుడు ప్రజలు చూచి మరింత యుగ్రుడైరి. సత్యాగ్రహము వారి నెన్నిదిధులు కాంతింప చేయదలచినను కార్యకారి కాలేదు. సాయంకాలము 80 కేల మందినది ఒడ్డునకేదేసిరి. సభజరిగిన తరువాతవారు కొంత ఇంతించినట్లుకనిపించిరి. సాయంకాలమునకు వచ్చిననైనికులలో కొందరినిదూరములో నుండిరి. 11-వ తేదీని దుకాణములను తెరవలేదు. తెరవిన దుకాణములను మూయించి వేసిరి. వింత వింత సంకతులు బయలుదేరిన. ఆనుమానముబయిరి కట్టుకొనిరని చెప్పయండిరి. దీనివలన చాల నుత్సేహము కలిగి ప్రజలు మూగి కేలు వెట్టిరణగొప్పనిని చేయసాగిరి. యంత్రకాలముకూడ

(దీనిలేరువాయి 8-వ పేజీ చూడుము)

ఆంధ్ర పత్రిక

20-వ సం॥ జనవరి నెల 7-వ తేది

బుధవారము

ఆంధ్రులు: దేశ బాధ్యతలు.

కాంగ్రెసు మహాసభ, దేశీయుల భావికర్తవ్య మెద్దియో నిర్ణయించినది. రాజ్యాంగ సంక్షోభముల నేపథ్యమువారును తిరస్కరించుట లేదు. వాటిని సాధ్యమగునంతవరకు దేశోపయోగము కొర కుపయోగించుట కందరును సంసిద్ధులై యున్నారు. దేశీయుల మహాసభయు నిట్టి సంజేతము నే ఒనగడుచున్నది. లేబరు పక్షమువారును ఇట్టి హితమునే గలపునున్నారు. లాస్సబర్ గారు బాప్టిస్టు గారికి వ్రాయుచు “సంస్కరణముల నెంతవర కుపయోగించుటకు వీలగునో నంతవర కుపయోగించుట గొంతుడు. దానిలాభమునంతను పొందుడు. కాని, స్వయం నిర్ణయాధికారమును సంపాదించుటకు మీరు ప్రయత్నింపుడు.....చేజ్జీవన సంస్కరణముల ననుభవించి, గమ్యస్థానమును త్వరలో జేరుటకు నిరంతరసంచలనము జూపు” డని హెచ్చరించెను. కాంగ్రెసు పభౌతీర్వానము ననుసరించి, ప్రజల కప్పుడే సంపూర్ణ స్వతంత్రతను ను కల్పింపగ నున్నారు. క్రస్తుతీ రాజ్యాంగ సంస్కరణములు ప్రజాశయముల కనుగుణ్యముగ లేనందున, పార్లమెంటు సభవారు, స్వయం నిర్ణయ సూత్రము ననుసరించి త్వరలో సంపూర్ణ బాధ్యతా యుతంత్రపాలనము నీ దేశమున స్థాపించుట యవసరము. ప్రజాశయములను ప్రతిఫలించ జేసిడి కాంగ్రెసు సభవారి దృఢాభిప్రాయ మీ తీరున నున్నది. మితవాదులకును, కాంగ్రెసు సభ్యులకును, అభిప్రాయభేద మిక్కడనే కలదు. క్రస్తుతము చే జ్జీవన సంస్కరణములనే వరమానధిగ నెంచి కొని, గమ్యస్థానము త్వరలో జేరుటకు వేరుప్రయత్నములను నావించ నక్కర లేదని, మితవాదులు తలంచుచున్నారు.

కాంగ్రెసు సభ్యుల టలుటగాక, గమ్యస్థానమును త్వరలో జేర బ్రయత్నించెదరు. ఈ కార్యము మాటలతో జరుగునదిగాదు. ఇందుకొరకై ఆంగ్ల దేశమునందే గాక తదితర దేశములందు సముతము ప్రబోధము గలిగించవలసిన యవసరము గలదు. ఆయా దేశములందు ఎల్లప్పుడును వసజేయుటకు కాంగ్రెసు సంఘములను శాశ్వతముగ నె కొల్పుట అవసరము. ఈ పని తిన్నగ నెరవేరుటకై, తిలకు ప్రభృతులు పూని యున్నందున, విజయము గూర్చి సందేహించవలసిలేదు. లేబరు పార్టీ వారు నాల్గయిదు సంవత్సరములలో కల, ప్రభుత్వాధికారము వహించెదరని తలంచబడుచున్నది. తా మధికారమునకు వచ్చినపుడు, స్వయం నిర్ణయాధికారమును హిందూ దేశమున కొనగెడ మని, వారు వాగ్దానము జేసి యున్నారు. వారు దీనిని చెల్లించెదరని విశ్వసింపవచ్చును. కాని, లేబరు పక్షమువారు త్వరలో నధికారము వహించవలె ననిన, వారికి హిందూ దేశము ధనవహయము జేయుట యవసరము. వెనుకటి ఎన్నికలలో, వారు తగినంత ధనము లేనందున యోడిపోయి రని తెలియుచున్నది. లేబరు పక్షపు నిధికి భారతదేశము సహాయము జేయుట అత్యంత లాభకరము. ఇంతియ గాక, డెయిలీ హెరాల్డు పత్రిక కాంగ్రెసు పక్షమునకు జేసిన సహాయ మమూల్యమయినది. మాంటుఫర్డు

విభానమునకన్న ముందుకు బోవలయునను నా రొకవంక నాంగ్ల దేశమున కరిహించబడుచుండ, వేరొక వంక కాంగ్రెసు సభవారిచే పోషించబడి యిండియా పత్రిక సహితము ప్రజాశయములను తృప్తికరించుచుండ, డెయిలీ హెరాల్డు పత్రిక యొక్కటియే, కాంగ్రెసు రాయ బారులకు చేయూత నొసగి వారి వాదించెను.

సందిగ్ధ సమయమునందులుల తోడ్పడిన డెయిలీ హెరాల్డు పత్రికను హిందూ దేశీయులు శక్తివంచన లేకుండ పోషించుట న్యాయము. లేబరు పక్షము వారు స్వంతముగ దినపత్రికను వడుపుట కిదియే ప్రథమ ప్రయత్నము. వారు ధనవంతుల బారినండి తప్పించుకొనుటకు ప్రబల ప్రయత్నము గావించుచున్నారు. కరాచీ సస్థితినుండి బయల్పడుటకు భారతీయులు సలుపుచున్న ప్రయత్నములకు వారి కెంతయో సానుభూతి గలదు. లేబరు పక్షము వారధి కారము వహించుట, భారతీయుల కెంతటి యవసరమో, భారతీయులకు స్వతంత్ర పాలన మే తెంచుట, లేబరు పక్షమువారి కంతటి యవసరమే. క్రస్తుతీ విభానమువలన, మిడిల్ క్లాసు వారు లాభము బొందుచున్నారు గాని, లేబరు పక్షము వారెట్టి లాభము బడయుటలేదు. అందుచే, హిందూ దేశము త్వరలో సామ్రాజ్య స్వతంత్ర పాలనము బడసిన గాని, లేబరు పక్షమువారికి సౌఖ్యము చేకూరదు. ఒకరి యవసర మింకొకరి కున్నపుడే, వరస్పర మైత్రీ ప్రబలును ఇట్టి యనుకూలావకాశములను భారతీయు లుపయోగించి, గమ్యస్థానము జేర వలయును. ఇంతియ గాక, క్రవంచమందంతటను ప్రబలముగ నశాంతి ప్రబలియున్నది. ఇది సార్వ జనిక మని చెప్పవచ్చును. ఇందుకు ఫలితముగ, ప్రాపంచిక పుష్ప ర్వాణము త్వరలో జరుగక తప్పదు. అప్పుడుగాని, క్రస్తుతీపు అశాంతి నమసిపోదు. నూతన ప్రశంస ముద్భవించవలెను. ఇందుకొరకై మానవులందరును పరితపించుచున్నారు. దారి తెన్ను గానక, కష్ట పడుచున్నారు. అయినను సత్య ధర్మానుబద్ధ మగు ప్రశంస మొకటి త్వరలో బయల్పడెను నూచనలు, చూడ గన్నులు గలవారికి గన్పట్టుచున్నవి.

ఇట్టి శుభ సమయమునందే, భారతీయులు గూడ నూతనస్థితి జడయుటకు సాధ్యమగును. కావున రాబోవు కొలదివత్సరములలో, భారతీయులు నిరంతరకృషి జరుపవలసియున్నారనుట, తేల్చెల్లము. మహారాష్ట్ర దేశమును నడపించుటకు లోకమాన్యుడు గలదు. ఘూర్జర దేశమును నడపించుటకు, మహాత్మా గాంధీ గలదు. మజాబుకు లాలా లజపతి రాయి గలదు. వంగదేశమునకు పాలే, దాసు మొదలగువారలుగలరు. ద్రావిడ దేశమున గూడ, పేరెన్నిక గాంచిన జాతీయ ప్రముఖులు గలరు. మిగిలినవారితో బాటు, ఆంధ్రులు గూడ దేశ బాధ్యతలను నిర్వహించగలరాయని, ఆలోచించ వలసిన తరుణ మాసన్నమయినది. ఆంధ్ర దేశము లో, పేరెన్నిక గాంచినవారు లేకపోలేదు. వారిలో చాలమంది లిజరలుల్లిగులలో జేరియున్నారు. వీరు ముందు జరిగెడి ప్రయత్నములందు త్యాగముతో పాల్గొందు రని దలంప వీలుపడదు. కాంగ్రెసు సభాభిమానులలో, పేరెన్నిక గాంచిన వారు కొలదిగ మాత్రమున్నారు. ఆంధ్ర దేశమును నడువవలసిన బాధ్యత వీరిపై నిలిచియున్నది. ఆంధ్ర దేశమునందు దిపుడు, లోకమాన్యుని బోలు నాయకు లుద్భవించు రని, ఎవరును నూహించ జాలరు. అందుకని, ఆంధ్ర దేశ కర్తుల నన్నిటిని కేంద్రీకరింపజేయుటకు, సూచవలసిన ప్రయత్నములను విడనాడుటకు వీలులేదు. “సంఘే శక్తిః కతాయగే” అని సంఘముంతయు తలపెట్టి ఎంతటికార్యము నైనను సాధింపవచ్చును. ఆం

ధ్రులయందీటివల బెరుగుచున్న సంఘీభావము నీ సమయమునందు బలపరుకవలసిన యగత్యము గలదు.

ఆంధ్ర దేశమునందు, జాతీయ ప్రబోధ మేర్పడియే యున్నది. ప్రజాసామాన్య మిప్పుడు దేశ సమస్యల నివయమై నెక్కుడు శ్రద్ధ వహించుచున్నారు. ఇతర భాగములలో కన్న గూడ దేశ భావల నివయమై, నాంధ్ర దేశమునందు దెక్కువభిరూప మేర్పడుచున్నది. దేశ భావలతో, పరిశాల శాస్త్రవ శోధయంత్రము జరుగవలెనను దృఢాభిలాష వ్యాపించుచున్నది. ఆంగ్లో ద్యమి నూతన సంచలనమునకు యుఖ్య కారణము. గ్రంథాలయోద్యమము ఆంధ్ర దేశమునందు దంతటను, గ్రంథాలయములుద్భవించునటుల గావించెను. ఇవి ప్రజాహిత జీవితమునకు కేంద్ర స్థానములుగ నుండునటుల బ్రయత్నింపవచ్చును. జాతీయ విద్యాభిమానమునకు, ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాల, మదనపల్లి జాతీయ కళాశాల, స్థాపనమే, ముఖ్య విద్యుసము. జాతీయ భిమానము ఆంధ్ర దేశమునందు విలుల పాదు కొనియుండ, భావ్య భివృద్ధి కృషి వెలగొంద నవసరము లేదు. కాని, ఆంధ్ర దేశములో నిద్రాణమై యున్న శక్తులన్నియు విస్తరించునటుల, ఆంధ్ర ప్రముఖులు కృషి పలుకవలయును. ఆంధ్ర దేశము గూడ దేశ బాధ్యతల నితర భాగములతో బాటు నిర్వహించుటకు వని బూనినగాని, గౌరవము బడయుజాలదు. అపుడుగాని, భారత జాతీయందు ఆంధ్రుల కుచిత స్థానము లభింపదు. భారత దేశము గమ్యస్థానము జేరులోపల ఎట్టి యవాంతరముల చాలవలయునో, ఎంతటిశ్రమ కోర్వవలయునో, ఎట్టి త్యాగములకు సంసిద్ధము గావలయునో, నూహించ సాధ్యపడదు. అట్టి యంతరము లన్నిటి యందును, ఆంధ్రులు గూడ సోదర భారతీయులకు చేయూత నొసంగుచుండ వలయును. దేశమునందు గొప్ప పరిత్యాగము మరుదెంచినపుడు, ఆంధ్రు లిందులకు సంసిద్ధులగు నుండిరి, భావిచరిత్రకారు డపుడు లిఖిం నూనడు. అట్టి యుల్కృష్ట పదవిని, ఆంధ్రులు సంపాదించెదరా? ఆంధ్రు లీ తరుణమున జాపిడి కార్య దీక్షపై దీని సమాధాన మాధారపడి యుండును.

గోదావరి, గుంటూరు జిల్లా బోర్డులు

గోదావరి, గుంటూరు జిల్లా బోర్డుల 1918-19 సంవత్సరపు కార్యనివేదికములు మాకు జేరినవి. ఈ జిల్లా బోర్డునకు, పోలవరమున తప్ప యితర తాలూకా బోర్డులకు అసభి గా రాధ్యక్షులు కలరు. వీరెల్లరును తమతమ విద్యుక్తధర్మముల నెంతయు సంతృప్తికరముగ నిర్వహించుట సంతోషజనకముగ నున్నది. ఈవత్సరమున నీయంతల మునందలి తాలూకా బోర్డుల సంఖ్య మూరలేదు. యూనియను వంచాయితీల సంఖ్య 17 నుండి 21 వరకును హెచ్చినది. వంచాయితీలలో ననేకములు చాలవరకు బాగుగనే పనిచేసినవి. కాని వానిలో 9 మాత్రము శాసనానుగుణ్యముగ సభలను జరుపకపోవుటచే యీవిషయమై తాలూకా బోర్డు అధ్యక్షులు శ్రద్ధ వహించవలసి యున్నది. ఆయా మును, వ్యయమును హెచ్చినవి. విద్యావిషయమున గత సంవత్సరమునందు 2,33,912 రూప్యములు వ్యయ మైనవి. ఈ సంవత్సరమున 2,38,749 రూప్యములు ఖర్చుపడినవి. బోర్డు యాజమాన్యమున నున్న ప్రాథమిక, మాధ్యమిక, ఉన్నత పాఠశాలల సంఖ్య వృద్ధియగుటయు, వీని మందు విద్య సభ్యులందు వారి మొత్తము క్రమాభివృద్ధి గాంచుచుండుటయు సంతృప్తికరము. ఈ మండలములో

నున్న 1,458,986 జనసంఖ్యలో గత సంవత్సరమున 60,076 మంది బాలరును, 16,261 మంది బాలికలును విద్య నభ్యసించుచుండిరి. ఈ వత్సరమున బాలర సంఖ్య 69,240 తగ్గినది. బాలికలసంఖ్య 16,464 వరకు వృద్ధియైనది. ఇంజనీరులలో నొక సంస్కృత పాఠశాలను బోర్డువారు సహాయమున మొదలుపెట్టినారు. మొత్తముమీద విద్యార్థిని కొంతవరకు వెనుకబడియున్నదనియే చెప్పవచ్చును. ఈ విషయమున బోర్డువారికిను భవవ్యయముల గావించి సమర్థులగు సుపాధ్యాయుల నియోజించియు పాఠశాలల నిర్మాణమునెలకొల్పియు కృషి సమకవలసియున్నది.

గుంటూరుజిల్లా బోర్డుసభ్యుల సంఖ్య 32 నుండి 36 వరకును పెంపొందించబడినది. జిల్లా బోర్డుసభ్యులు, తాలూకాబోర్డులకును ప్రజల తన్నుకొను సభ్యులసంఖ్య వృద్ధిచేయబడినది. బంగోలు తాలూకా బోర్డున కొక అధికారాధ్యక్షుడు నియోజింపబడినది. గుంటూరు, తెనాలి, బంగోలు తాలూకా బోర్డుల అధికారాధ్యక్షుల కృషి సంతృప్తి గొలుపుచున్నది. ఈ బోర్డుల సహావేళములకు వచ్చు సభ్యులసంఖ్య గూడ పెంచుచుండుట ప్రోత్సాహజనకము. ఈ సంవత్సరమున 35 యూనియనులకు చాచాయతీలు గలవు. నంది వెలుగు, గుడివాడ, చుడూరు, జంబవి, వేటపాఠము, మున్నగు యూనియనులు వీధుల మరమ్మత్తునకును పాఠశాలసృష్టనకును భవము పెచ్చింతులేదు. ఇవి ప్రజలవద్దనుండి నైకొనిన ధనమును నిలువయుండుట సంభావ్యముగ గానరాకున్నది. ఆ విషయమే తాలూకాబోర్డు అధ్యక్షులు తగిన చర్య నైకొని, లోపమును తొలగింతురని నమ్ముచున్నాము. ఈ యూనియనులకు పాలసావిషయములలో సహాయము నొసంగుటయొక యూనియను ఇనస్పెక్టరు ప్రభుత్వమువారి యనుమతిపై ఏర్పరుపబడెను. ఇతర జిల్లాబోర్డువలెనే ఆదాయవ్యయములు హెచ్చినవి; చాలసాము నిలువయున్నది. తెనాలి, రేపల్లెలలు మార్గములన లభించుఆదాయము తగ్గినది. రైలు బండ్లుతగ్గుట యిందులకు ప్రధానకారణమని నివేదికము తెలుపుచున్నది. విద్యావిషయమున 1917-18 లో 1,52,918 రూప్యముల వ్యయము కాగా, యీ సంవత్సరమున 1,81,240 రూప్యములు ఖర్చుపడినవి. బాకట్లలో నొకపూర్తియగు ఉన్నతపాఠశాల బోర్డు యాజమాన్యమున నున్నది; 5 మాధ్యమిక పాఠశాలలు కలవు; 370 ప్రాథమిక పాఠశాలలున్నవి. వీరిలో 14 నూతనముగ స్థాపితములైనవి. వీనియందలి విద్యార్థుల సంఖ్య క్రమముగ వృద్ధి నొందుచున్నది.

ఈ మండలములలోని ప్రత్యేకపరిస్థితులను దెలుపు సంకముల నింతవరకు వివరించితిమి. జిల్లాబోర్డులన్నిటికిని, కొన్ని కష్టములును, లోపములును సాధారణముగ గలవు. అందు ముఖ్యమైనది ఆరోగ్యము. 1918-19 సంవత్సరమున దేశమునందంతటను ఆరోగ్యముచేసినది. ప్రతిమండలమునను జననములసంఖ్య తగ్గుటయు, మరణములసంఖ్య హెచ్చుటయు సంభవించినది. ఇంట్లయెండా, మశూచి, కలరా మున్నగు వ్యాధులవలన వనేకులు ఔషధసహాయము లేక మరణించి రని బోర్డు నివేదికములను, వైద్యశాలల నివేదికమును జూచిన సుబోధకముగాకపోదు. తగినవైద్యులులేరను కారణముచే నీమండలములో కొన్ని వైద్యశాలలు మూసివేయబడినవి. సంచారవైద్యాలయము లాకారణమారేనే వనిచేయుట మానినది. ఇప్పటికి వల్లెల యందు వైద్యసహాయము లేదనియే చెప్పవచ్చును. ఇంతవరకును ఆంగ్లవైద్యులేగాని యితరు లీకనకి

సమర్థులు కారను భావములే యిట్టి దుస్థితికి కారణము. ఇంట్లయెండా జ్వరాది సాంక్రామిక వ్యాధుల నాయుత్పేదవైద్యులు సులభముగ కురుపుచున్నారని మన కనుభవవైకవేద్యమే! ఈ విషయముగూర్చి గోదావరిజిల్లాబోర్డు అధ్యక్షులు తెలిపి యీక్రింది మాక్యములు ప్రజామోదమునకుగ నున్నవి:—

“ప్రస్తుతము వైద్యప్రతిష్ఠాపవనము మండలాధికారులకు చాలబడినది. ఇంట్లయెండా జ్వరము బ్యాపెంజి, అశులకు తనపాత వేసికొనివచ్చుటగలవ యీదుస్థితిని తొలగించుటకు బోర్డువారు విశేషములైనట్లు సుప్రయత్నముచేసి సమర్థులకు వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు లేకపోవుటచే వైద్యులు మూలకొన్ని తాత్కాలికముగ మూసివేయవలసి వచ్చును. ఇంట్లయెండా జ్వరపీడితులలో వనేకులు విద్యుత్తల (ఆయిల్ లైట్ వైద్యులు) వద్దకు బోయి చికిత్సనొందిరి. వారి ఔషధములు చాల గుణము నిచ్చుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. వీరికి తగిన ప్రోత్సాహ మొసంగబడియెడల ప్రజల కొంత సంకృప్తి కలుగును.”

ఈ సూచనను ప్రభుత్వమువారు గుర్తించి తదనుగుణముగ వర్తింపజేయుటలు. మరీ యీ నాలుబండ్లపై వ్యాపారము హెచ్చుటవలన రోడ్లకు నలుగురు యెక్కువైనది. అయినను యీ రోడ్లు బోర్డులను వాసిని మంచిస్థితియందుంచగలుగుట సంతుష్టికరముగ నున్నది. పితాపురము నుండి లక్ష్మీనరసాపురమునకు బోవు రోడ్డుపై కంకర వేసి, వృద్ధిచేయుటకు కోలంక, వీరవరము జమీందారిజమీనుగ శ్రీరాజారావు చెల్లాయమ్మారావుగారు 1000 రూప్యముల విరాళము నొసంగి నందులకు ప్రశంసాపాత్రులు. ఇక ముఖ్యమైన విషయ మిబోర్డుల ఆర్థికస్థితి. వీటివశమున నున్న ధనము ఎంతమాత్రమును చాల దురుల విర్విచారాంశము. ప్రభుత్వమువారు రాష్ట్రీయనిధుల నుండి వీరికి ధనసహాయము జేయుచున్నందులకు వందనీయులు. కాని వారు గావించుధనసహాయమునకు బోర్డువారనేక నియమముల ననుసరింపవలసియున్నది. ఆయా కనులలో కొంత ధనభారమును వారు కూడ వహించవలసియున్నది. ఈ సంఘముల కీ ధనభార నిర్వహణము మిగుల కష్టముగ నుండుటచే అంతవరకు ప్రభుత్వమువారి నొసంగిన ధనమును నిలువ యుంచవలసి వచ్చుచున్నది. తామొసంగిన ధనమును వ్యయపరచుచు దాని నుపసంహరించుకొనుమని ప్రభుత్వమువారు బెదిరించుచున్నారు. ఈ సంఘము లీధనము నెట్లులేనను వినియోగపరచవలసిన దని హెచ్చరించుచున్నాము. కాని ప్రభుత్వమువారు కూడ నెట్టి నియమములును లేకయే యిట్టి ఖర్చులను అవసరములబట్టి మొత్తముమీద నొసంగి వ్యయాధికారమును పూర్తిగా నీబోర్డులకే వదలివేయుటవలన చాల లాభము కలుగునని నూచించుచున్నారము.

ఈ జిల్ల వంతు.

కెయికో, జనవరి 1:— మిల్లుల కమిషను, మంత్రి వ్యయములలోని సభ్యులకు తక్కిన ఉద్యోగియులకును నుత్తరముగా లోకించు శాసనముచున్నది.

లండను, జనవరి 2:— రైల్వేకాలో నందలు యజమానులకు సమ్మకట్టవలయు ననుచు లాంజిహోమ్ము యూనియనువారు తీర్మానించినది. ప్రస్తుత మిచ్చుచున్న శీతముకంటె శుభంకర తెక్కునజీతము నీయవలసిన దని వారు కోరుచున్నారు. నాసిలలో బతువు నెక్కించుట ఆపివేయబడినది. పోలీసువారును, నైనికులును నాసికాకార్యాలయములను సందర్శించుచున్నారు. ట్రాన్సిట్ కనికారము ఎక్కువ రోజులు సమ్మోకట్టిరి. ఈ కారణము కన్సిలియేషను బోర్డు వారి కడ కంపడును. ఈ లోప కొంచెము పనిమాత్రము నిర్వహింపబడును.

స్థానికాది వార్తలు

అమెరికా లేపాలు:— అమెరికా దేశమునకు కలకత్తానుండి స్త్రీలకు పోవుట. అట్టి మనసంగి బాలులు మంతలమునకు జరిగి 12.6 తేదీ కలకత్తా మెయిన్ పోవునట్లు వార్తలు వచ్చినవి.

ఆహార పదార్థములు:— పంజాబునుండి నిగురుతి చేయుటకు సాక్షికో బోయబడిన శివగలపవట్టి దుభాన్తులు అంగీకరింపబడవు. అయితే గోనులకు దుభాన్తులు అంగీకరింపబడును.

లాలాగోవర్ధన దాసుగారిని వదలుట:— చెన్నపురికి వచ్చి యుపన్యసింపిన పిమ్మట నిచు పోలీసు వారిచే పట్టుకొనిబడి లాహోరుకు పంపబడిన లాలాగోవర్ధన దాసుగారిని వదలుటకు ప్రభుత్వమువారు తీర్మానించినది.

మద్రాసు రయితువారీ భూస్వాముల సంఘము:— ఈ సంఘమువారి కార్యనిర్వాహక సంఘకథ 9 జనవరితేదీ శుక్రవారము సాయంత్రము 4-15 గంటలకు మద్రాసు మహాజననిభావనాశాల జరుగును.

యస్. కస్తూరి రంగయ్యగారు:— బి. వడ్డీ పూర్తి మహాత్మ్య సందర్శనము 1920 సంవత్సరం జనవరి 9 తేదీ సాయంత్రము 5-30 గంటలకు శాంద్య మహాసంఘ కస్తూరి రంగయ్యగారికి ఒక ఆభివందన పత్రము సమర్పించుచును. ఈ సందర్భమున తోడ్పడ నెంచువారు సి. వెంకటరంగం నాయుడుగారు, పెరమెట్టుకు వ్రాత ప్రార్థితులు.

సార్వభౌమున కభినందనములు:— బొంబాయి రాష్ట్రీయముల కమిషను గవర్నరుగారు నూతనాంగవర్తిని రంధిరవంతున సార్వభౌమున కభినందనవార్త సంబంధి 1920 వ సంవత్సరమున దేశములకు సర్వసౌఖ్యమును అభిమనాక యని కోరుచు సార్వభౌమున ప్రతివార్త సంపెను.

శ్రీధరవతర్త్వ బోధనసభ:— ఈసభవారి యాదరణకు బార్నిటోక్ - హిందూ తెయిగలజీర్ హైస్కూలు భవనమున ఈనెల 10-వ తేదీ శనివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు 'సాంసద్భావోపాఖ్యానము' ను, 11-వ తేదీ ఆదివారము సాయంత్రము 4 గంటలకు 'కానిశ్చాసాఖ్యానము' ను శ్రీమాన్ వండిత టి లక్ష్మణాచార్యులవారిచే పారిధా కాలక్షేపము గావించబడును. ఆధరణమున ప్రతిదిన యాదరణము 7 గంటలకు 8-30 గంటల కంట 'తిరుప్పావై' ను నూర్చి ఆచార్యులవారిచే విపులముగ నుపన్యసింపబడుచున్నది.

రాజాహిరాసింగుగారు:— జయపురమునుండి రైలు బండిలో డిల్లీకి ప్రయాణము చేయుచు ఆకస్మికముగ బండిలోనే రాజాహిరాసింగు (మమి) గారు మృతి నొందిరి.

దక్షిణ రుమ్మలోని బోలెవిక్కులు. లండను, జనవరి 1:— జరగా దెంకిన గారికి విరుద్ధముగ పనిచేయుచున్న బోలెవిక్కుల వైద్యమును ఏజీన్సీలో వున్న బోలెవిక్కుల విస్మయము కట్టుకొనినట్లు మాస్కోకుండి సందేశము వచ్చుచున్నది.

రెడ్డుకాగిత సంఘములు. కోయ, జనవరి 1:— జననా మందలి రెడ్డుకాగిత సంఘమువారి అంతర్జాతీయకాభిసంఘమువారి కోరికమీద నీ చేయిలో బాపానువారు పట్టుకొనిన 2 లక్షలయెడల ఖైదీలను విడుదల చేయవలసిన దని పోవువారు బాపానకు లేఖ వ్రాసినది.

1919-వ సంవత్సరములో లండను బ్యాంకుల క్రి. ఉరింగుచూసుగారు 2,84,150 లక్షల మారకుల క్వరవారము నొసరించిరి. నిరుద్యోగం 72,170 లక్షల సావరనుల హెచ్చు క్వరవారము జరిగెను. ముదుకవార్తముల వివరకథన ఉత్పత్తి ధరను హెచ్చించెను. అనువలన బ్యాంకులవారము ధురింత హెచ్చును.

(5-వ పేజీ తరువాయి)

మనీషులు లేదు. కచ్చేరీలను తగులబెట్టిరి. 9-30 గంటలకు పాగ వచ్చుచుండెను. మండుసాదగ్రామ తీసికొని పోవుచుండిన ఇండియన్ మార్కెట్ లెక్కగించుకొనినందున వారిమీద తుపాకులను వేసిరి. 1 గంటల ప్రాంతమున మైకులు వచ్చిరి. వారిని చూచి యాకలు తిరుగుచుఁబోయి వెట్టిరి. ప్రజలకు అల్లరిగాండ్రిన నుచుఁబోయి నుండెను. సార్దంబు ఫేజిల్ గారిని చంపివేసినది 2 గంటలకు తెలిసెను. నేనక్కడకు వెళ్లిచూడ కేము కనిపించెను. శరణును కోర్చుమీద పారవేసిరి. అంగ్లేయులను జైల్లోనుంచు గోడలమీద వ్రాసిరి. గవర్న మెంటుకు కృతీరేక ముగ వారు చంపబడిరిని నామిచ్చివ్రాయును. గవర్న మెంటు కచ్చేరీలను తగులబెట్టిరి. గ.ధిగారు 12-వ తేదీన వచ్చి తరువాత కచ్చేరీ వేసి దానితరువాత వంతయు చల్లబడెను. తగినంత మంది మైకులతో ద్వాలు లేచి అల్లరి నెలమిటకు వీలు లేదు.

రాంకిణ గారికి సాక్షి యిట్లు చెలివెను:—గవర్న మెంటు ప్రజలను గుఱచుటకు ప్రేల్చుచు ఉత్తర విభాగము తుపాకులను కాలిసిట్లు నేను చూడలేదు. నైదనగాన వచ్చిన తరువాత నే చాలమందిని పట్టుకొనిరి.

మెట్టాగూరికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—నేను ఆచార్యులబాదు ప్రజలను బాగుగా నెరుగుదును. అల్లరులు జరిగే కరకును ప్రజలకు గవర్న మెంటు ద్వేషములేదు. మట్ట యొక్క జేమా నేను నిర్ధారణగ చెప్పలేను. ఊహించి చెప్పవలయు నేగాని ఆధారములు కనిపించుట లేదు. మనివాండు గంధిగారిని దైవసూచిని భావించుచుండిరి. అననూయాబాయిగారిని తల్లి వలెనే ఆదరించుచును. గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు తెలిసి వారి కల తిరిగి అల్లరి చేయ వారంభించిరి. గంధి గారిని పట్టుకొనినట్లు తెలియనియెడల అల్లరి లేకపోవును. అననూయాబాయిని పట్టుకొనినట్లు వదలించి బయటపెట్టి అల్లరులు ప్రారంభమయ్యెను. సత్యాగ్రహము అల్లరులు లేకుండచేయుటకు ఉత్పించి గాని వారిచేత వారేదు. వెన్నమునముల కొందరు అల్లరిగాండ్రు తిండి పెట్టించియు, తిండికి దబ్బిచ్చియు దూరసాహాయ్యము చేసిరి. ఇందువలన విద్యార్థికులకు అల్లరులలో జోక్య ముండెనని యూహించుటకు కారణము కలిగెను. విద్యార్థికు లనగా వ్రాత, నడుపువచ్చి వారని యర్థము.

కొభావాగారిని తరువాత జగత్పూర్ణరాజుగారు క్రమించిరి.

జగత్పూర్ణరాజుగారు:—మీ యూరిజిని సంకతులనుబట్టి స్వరాజ్య వాదులను, సత్యాగ్రహమును అంజకులనియూ మీ యుద్దేశము?

సాక్షి కొంతసేపటి వరకును దేమియు సమాధానము చెప్పలేదు.

జగత్పూర్ణరాజుగారు:—మీరు సమాధానము చెప్పవద్దు. కాని నేనుమరియుక విధముగ నడిగెదను చూడండి.

విద్యార్థికులకు అల్లరులలో జోక్యమున్నదిలేనిదితెలిసి కొనుటకు జగత్పూర్ణరాజుగారు సాక్షిని ప్రశ్నించిరి. అందరకును సంబంధమున్నదని తాను చెప్పటలేదని సాక్షి కత్తుత్తర మిచ్చెను. ఒక నూరుమంది కాసంబంధముండును.

కంపుగారికి సాక్షియిట్లు చెప్పెను:—11 వ తేదీన మధ్యపురుకాణములను కట్టిపెట్టుటచే ఆచార్యుల్రాగి అల్లరులు జేసిరిని చెప్పటకు వీలులేదు.

విద్యార్థికులకు కల్లరులలో సంబంధములేదని యజువు చేయుటకు జీవన్మరణదోషముగారు సాక్షిని చాలసేపు ప్రశ్నించిరి. వారు అల్లరులు కాంతించుటకు తోడ్పడిరిని చూపుటకై ప్రశ్నించిరి.

లెట్టి నెంటు లార్కినగారు. లెట్టి నెంటు లార్కినగారు తరువాత సాక్ష్య మిచ్చిరి. అప్పుడు కప్పులు ఫలహారములకు వెళ్లిరి.

వెన్నముగారు.

యూనిఫాంట్లీ చీఫ్ కైరు నూకరింపెండెంటుగా మని చేసిన వెన్నముగారు తరువాత సాక్ష్యమిచ్చిరి. వీరిట్లు చెప్పిరి:—గుఱచుటలో ప్రజ్వలించుచుండినట్లున్న ఆదివేయకుని 11-వ తేదీన వాడ్రవచ్చి నే నక్కడకు వెళ్లితిని. కాని వారు కంక్షమును పొందు చేయుటకులను, మనీషులవారిని దెవరియనుటకును మనీషులకు వీలు కలుగదయ్యెను.

బోయడు గారు

పొలిను నూకరింపెండెంటు బోయడుగారు తరువాత కచ్చేరీ. హంటరుపరుపు కచ్చేరీచేపడు సాక్షి

యిట్లు చెప్పివేదంగెను.—గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు తెలిసి ప్రజలలో చాల కలకరము కలిగెను. మనిషాటును మనిషేసిరి. ప్రజలు వీ ధు ల వం బ డి బ య య తే రి బండ్ల లో వెళ్లు చుం డి న వారి ని డిం పి చే యు చుం డిరి. బండ్లకు వడువకుండ చేయుచుండిరి. ఎక్కో యా సినిమాను మొదలు భ్యంసముచేసిరి. పేరముద్వారము యొద్ద చాలమంది మూగిరి. మూకలువెల్లి పోక పట్టుకొనినవారిని విడుదలచేయుమని కోరుచుండిరి. పొలినువారిని వంపిచేయుమని కూడకోరిరి. వారిని పోలి ను వారిని వంపించి చేయుట భావ్యముకాదు. పట్టుకొనినవారి పేరులు వ్రాసి కొని వదలివెట్టితిమి. పోలినువారిమీద రాళ్లు యిచ్చిరి. చాలమంది కాగదాలను పట్టుకొని వెళ్ల కచ్చేరీలను తగుల బెట్టిరి. పైనివలకు చూచినతోడనే వారు వెళ్లిపోయిరి. పట్టణములోని 30 బాంకీలను పొడుచేసిరి. మారమునందుండి వచ్చెదలకు తగుల బెట్టిరి. కొన్నిటిని వదలగట్టిరి.

రాంకిణ గారికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—విచారణ లేకుండ కొందరిని ఖయరులో చాలకాలము సారవేసి యం చికో లేదో నేను చెప్పలేను.

మెట్టాగూరికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—గంధిగారిని పట్టుకొనినట్లు తెలిసి అల్లరులు జరిగినవి. అననూయాబాయి గారిని పట్టుకొనినట్లు వదలించి కలుగుటయు నొక కారణము. 10 వ తేదీన నేను మేట్టిట్లుగారితో కలసి వీధులలోనుండి వెళ్లితిని. వారికి నన్ను కొట్టవలయునని యుండినయెడల నన్ను నులభముగా కొట్టవచ్చును.

జగత్పూర్ణరాజుగారికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను. కళాపురములో తుపాకులు వేసినందుకన నెంతమంది చనిపోయిరో నేను చెప్పజాలను. ఎంతమందిపోయిరో యధార్థముగ తెలిసికొనుటకు వీలులేక పోయెను. పిండి వరమీద పడుటకు ముందు మూకలమీద విశ్రాంతియును రివాల్యరులను ప్రేల్చినట్లు నేను విచారెను.

షిర్డోకారు గారు.

పోలిను డిప్యూటీ నూకరింపెండెంటు షిర్డోకారుగారు తరువాత సాక్ష్యమిచ్చిరి. అక్కడ జరిగినసంగతుల వారు వివరించిరి. మూకలనుండర చాలమంది బాటుయిండిరి. మూక లో విద్యార్థికు లెవరైన నుండిరేమా నేనుగుర్తింక లేక పోతిని.

జగత్పూర్ణరాజుగారికి సాక్షి యిట్లు చెప్పెను:—విద్యార్థికులకు అల్లరిగాండ్రతో సానుభూతి లేదు. వారిని చూచి వారు భయపడిరి.

ఇతర సాక్షులు.

లెట్టి నెంటు మెట్టాగూరి, లెట్టి నెంటు మునిగు, లెట్టి నెంటు ఫిట్టి, పొలినుగారుకూడ సాక్ష్యమిచ్చిరి. తిరిగి బుధవారము విచారణజరుగును.

ఒక సవరణ.

నన్నటివార్తలో క్రింది సవరణను చేసికొమ్మని వార్తా సంఘమువారు: తెలుపుచున్నాను. గుజరాతుసభ పక్షమున హాజరైన వ్యాయవాది వట్టులగారు కాదు. జీవన్మరణదోషము గారు హాజరైరి.

కాంగ్రెసు కమిటీవారి ప్రకటన.

హంటరుసంఘపు కార్యదర్శిగారు వంపివకంతివార్తను గురించి కాంగ్రెసు సంఘముకివారు క్రిందిసంగతులను ప్రకటించిరి:— హంటరు సంఘమువారు తప్పు అభిప్రాయము పడిరి, సంఘముకివారు సాక్ష్యము తయారుచేసి ఇప్పించుటకు తగినాన్ని చూట, నిజమేమైనను నామకులు విచారణసమయ మనందు హాజరై డ్లి డరు లకు తగిన వద్దకునుం డిన గాని సాక్షులను పరీక్షించుట కెందుకు వీలులేదో సంఘము వారికి తెలియకపోలేదు. శ్రీరాజుగారు క్షమించి ఖయరులో నుండినవారిని విడుదల చేయించిరి. అందువలన నిరీకరమును ఆక్షేపణ లిద్దరుకు లేవు. కావున సాహాయ్యము చేయుచుమని హంటరు సంఘమువారికి తెలిపితిమి కాని వారు అంగీకరింక లేదు. ఆచార్యములు లాహోరులో విచారణచేసినపు డెందుకు రాతేదిన యడుగుట సంకల్పముగ లేదు.

వందవార వ్యాపారముపై నింక నొక సంకల్పము వరకు గవర్న మెంటువారి కంట్రోలుండవలయు ననుచు ప్రసి డెంటు విలనుగారు ఒక బిల్లును సంకేతము చేసిరి.

Late Mr. Justice. Sir Henry Ratigan.

LAHORE, January 5. The Judges of the Lahore High Court and the members of the bar assembled to-day at the first bench room of the High Court to give expression to their feelings of deep sorrow at the sad and untimely death of their late Justice Hon'ble Sir Henry Ratigan. Sir Edward Mac-lagan accompanied by the Officiating Chief Secretary and Private Secretary was also present.

Mr. Fazal Husain speaking on behalf of the Lahore bar mourned the loss of Sir Henry Rattingan and paid a tribute to his sound knowledge of law and marvellous industry. Sir Henry, said Mr. Fazal Husain was not only a great judge and an author but they had all lost in him a sincere friend from whom the junior members of the bar in particular received encouragement. In conclusion Mr. Fazal Husain requested their Lordships to convey to Lady Rattingan the sincere condolence of the members of the bar.

Mr. Herbert paid a tribute to the many qualities of head and heart of Sir Henry Rattingan and requested their Lordships to convey on behalf of the members of the mofussil bar their sincere sympathy to Lady Rattingan.

The Hon'ble Mr. Justice Chavis, speaking on behalf of his brother judges expressed deep sorrow at the loss they have sustained by the death of Sir Henry Rattingan who, he said, was a profound Jurist and possessed literary talents of a high order. In conclusion Justice Chavis said:—The presence of His Honour the Lieutenant Governor, we take it, is no mere official tribute but is the evidence of sincere sympathy felt by a true friend. You may rest assured that the kind words of regard and regret as well as our own expressions of deep sympathy will be conveyed to lady Rattingan and her daughters whose afflictions and distress can only be adequately imagined by those of us who have ourselves suffered bereavement lately. Gentlemen at the present time our hearts are burdened with sorrow. May I express the hope that we may try to put that sorrow into practical effect to see that everyone of us do his best to promote the spirit of good-will and co-operation which His Majesty the King Emperor has latterly appealed and which is so necessary for the best interests of the Panjab Province which Sir Henry Rattingan so dearly loved and in the service of which he died.

The High Court was closed for the remainder of the day as a mark of respect for the memory of the deceased

Lala Goverdhandas's. Release Order.

LAHORE, January 5. Orders have been issued for the release of Lala Goverdhandas who was convicted by the special tribunal for sedition in August last.

మహారాజ శ్రీ, రాజమండ్రి టెంపరరీ సబు కోర్టులో

OS 24 of 1919

వాదలు:—మంగళంపల్లి రామమూర్తి వగయరా.

ప్రతివాదులు:—చెరువుమల్లి అన్నప్పకాశ్రి రగయరా.

ఇందుమూలముగా తెలియపరచేది యే మన గ రాజ హోలాలూకా కడగ్రామంథాలూకు శ్రీ కపాశేశ్వరస్వామి వారి క్షేత్రానయనకు ది 9 జనవరి 1920 సంవత్సరం తారీఖున వై కోర్టువారిల్ల మెంబర్లు యేర్పాటు చేయబడును. గజక మెం బర్లుగా నుండకోలేవారు సదరు తేది 11 గంటలకు కోర్టువారి తో మనవి చేసుట నేది. (1767)

V. Achyuthalingam Pleader for the Defendants

శ్రీ మెలవరం బాలభారతి సమాజమువారు బెజవాడలో ఈనెల 10 తేది రాత్రి 9-30 గంటలకు

ద్రావణివస్త్రాపహరణ నాటకమును

ప్రదర్శన మొనరింతురు.

రేట్లవివరం:—రు.2, 1-8-0, రు. 1, అ.8, అ. 4.

ప్రే్లకు ప్రత్యేక స్థలము 0-8-0.

(18:3) కె. వట్టాభిరామయ్య, కార్యదర్శి.

తోటలయందు

అభిలాష లేనిమానవులున్నారా?

లేదు! నుమా! సంకీర్ణమును గుఱచు లాభము నిచ్చు మరయేవచ్చు లేదు. ఫలకృతములు, పూలసములు విత్తులు తిగలు బహుచవుకగ మాజ (నామోసిన మనోరంజని తోటల యందు దొడుటను. ఇదియే బాటును.—

జాబితాకు వ్రాయుడు:

పి. వి. మాధవరావు అన్ డ్ బ్రదర్సు

(1952) పొణ్ణము, కర్నూలు జిల్లా

World's News.

REUTER'S AGENCIES.

England

British Trade Boom.

Preparation of Schemes.

LONDON, January 2.

In connection with the anticipated trade boom in 1920 great schemes are being prepared by British Traders to give Britain domination in the world's markets.

British Empire Exhibition.

The *Daily Mail* says that one of the schemes being pushed forward by the Department of Overseas Trade is designed to interest buyers in Dominions overseas and will in brief be a British Empire exhibition held in two or three principal commercial centres of the Empire every year, much on the lines of the present British Industries Fair. The goods exhibited will go from one show to another so that the utmost publicity will be gained with the minimum expense and inconvenience to buyers and merchants generally. The Show will be held in South Africa, Australia, Canada and India and other places and goods shown will be those for which a big demand exists and for which greater development is required in any particular market.

Village Industries in Burma.

Work of Organisation.

LONDON, January 2.

At the Indian section of the Society of Arts, Mr. A. F. Morris, Provincial Art officer of Burma, read a paper on Burmese village industries. He said that the recent exhibition of Burmese village wares in London had showed the need for quantitative production in order to attract home importers. He urged the extension of simple technical education in vernacular schools, organising craftsmen in order to enable them to sell in bulk and experiments with regard to the possibility of manufacturing articles at present in demand.

League of Nations.

Discussion of Voting Power.

LONDON, January 2.

The "Daily Telegraph" learns from New York the Senator Hitchcock, Government Senate Leader, yesterday discussed with Viscount Grey the proposed reservation, limiting voting power in the League of Nations. Grey pointed out the seriousness of results which would be entailed by the adoption of such a reservation. Canada and Australia would immediately protest and he indicated that they had so impressed their view upon London Government that it would be compelled to back them up. In his opinion the disruption of the League would result, Grey said, in conversation with senators and other officials, that those who were insisting upon this reservation were unduly alarmed over the possibilities of separate votes for British Dominions, but they were conjuring up chimerical dangers while the United States would create a very real danger to the League of Nations existence, if she insisted upon equalising the voting power of the United States and the British Empire in the League Assembly. Mr. Hitchcock was asked whether the Johnson reservation which the Senate rejected and which aimed at equalisation of voting strength giving the United States as many votes as the combined votes of Great Britain and Dominions, namely six, would be more acceptable to British colonies. He said he thought it would, but he pointed out that France, Italy and other powers having but one vote would protest that they were unfairly discriminated against and that they too should have six votes. Mr. Hitchcock made no secret of the fact that he feared that the question would prove one of the hardest to adjust.

Dearer Cotton Portage.

LONDON, January 1.

The Mersey Harbour Board has granted the master porters increased rates equivalent to two hundred per cent. on the prewar rates. Consequently the portage for cotton which, before the war, was fourteen pence a ton, will now be forty-two pence.

A New Eastern Liner.

LONDON, January 3.

The *City of Baroda* is due to leave Liverpool for Calcutta on the 10th instant on her first passenger trip.

Indian Billiard Amateur Defeated.

LONDON, January 2.

In the preliminary heat of the Amateur Billiards Championship the Indian, N. C. Darwalla, was beaten.

New Year Honours.

LONDON, January 1.

The following are additional New Year Honours.—

Companions of Bath.

Col. T. F. Kenny Talbott and Lt. Col. F. W. Hallows.

Companions of Victorian Order.

Brig.-Genl. E. W. Costello and Brig.-Genl. Money.

Member of fourth class. Major C. C. Harvey.

Mr. Montagu's Silver Report

LONDON, January 2.

Mr. Montagu's silver report states that the market is fairly well supplied. So, in spite of the weakness of the United States exchange, price has slightly given away. The stock in London is very small, markedly contrasting with the position in the United States where it is reported that there are huge quantities being held for speculative purposes.

Moulder's Strike.

Provisional Settlement Reached.

LONDON, January 3.

A Provisional settlement has been reached with regard to the moulder's strike. The employers agreed to a weekly increase of five shillings. Work is to be resumed before January 19th. All strikers are to be taken back and there is to be no victimisation on either side. The terms are subject to men's ballot.

The India Office.

Changes in Secretaries.

LONDON, January 1.

Sir William Duke has assumed the office of Permanent Under-Secretary of State for India in succession to Sir Thomas Holderness. Mr. Montagu has appointed Mr. S. K. Browne to be his principal Private Secretary in succession to Mr. C. R. Kisch promoted. The Rt. Hon'ble Bhupendranath Basu has gone to India. He returns to the India Office in April. Sir Sankaran Nair is the only Indian Member of Council of India at present in England.

Lieut.-Colonel Jacob, Assistant Resident Aden, has arrived at Cairo, and, after reporting to Lord Allenby will come to London on leave to consult the Foreign Office.

Russia

Bolsheviks and Esthonia.

An Armistice Arranged.

LONDON, January 2.

The *Daily Chronicle* learns from Dorpat that the Bolshevik and Esthonian delegates have signed an instrument agreeing to a cessation of hostilities between Soviet Russia and Esthonia prior to the Peace deliberations which will begin immediately.

Esthonian Bolshevik Armistice.

LONDON, January 2.

The Associated Press correspondent at Dorpat states that the armistice which has been arranged between the Esthonians and Bolshe-

viks absolves Esthonia from obligations arising from former connection with the Russian State. Moreover Esthonians are not required to expel Yudenitchs troops until after ratification of Peace Treaty.

Bolshevik Victories over Denikin.

Their Significance Reviewed.

LONDON, January 2.

Major-General Maurice, writing in the "Daily News" on the subject of Bolshevik victories against General Denikin, points out that they mean that the Bolsheviks have completely broken through the barrier in the East, and the road to Tashkend, Samarkand and Bokhara is now open. General Maurice continues: The Bolsheviks can now establish direct communication with Persia, Afghanistan, and the North-West Frontier of India, and reports from Russia indicate that they are preparing to take advantage of the fact. We have reason to appreciate the situation on the Indian frontiers and must, in our own interests and those of India, be most cautious in embarking on any policy, which may tend to make it more difficult. If we attempt to shut off Bolshevik Russia from the west and are, at the same time, unable to close the roads to the East it is obvious that we shall tend to drive her in the very direction in which she can do us most damage.

Russia's Salvation.

Mr. O'Grady's Optimism.

LONDON, January 2.

Interviewed by a representative of the *Daily Chronicle*, Mr. O'Grady said:—He had every reason to believe that he would be able to arrange, by the end of January, for the homecoming of all British military and civilian prisoners in Russia. He expressed the opinion that Russia could work out her own salvation. Armed intervention would not serve any purpose. It was no good imagining that Japanese intervention would solve the problem of Bolshevism by destroying it.

Bolsheviks Enter Bokhara.

LONDON, January 2.

Moscow.—A wireless message announces that Red Army has entered Bokhara, Central Asia, and has been warmly welcomed.

Bolshevik Activities.

LONDON, January 2.

The Esthonian armistice is confirmed. It marks a fresh impetus to Bolshevism and there are already indications that Latvia may begin to negotiate with Soviet Russia.

The Armistice is for seven days and may be renewed every week, it defines the frontiers of neutral zones and provides for Bolshevik recognition of Esthonia's independence and neutralisation of the Gulf of Finland. The Bolsheviks undertake not to have forces westward of the river Velikaja as far as Sprechtteche.

Meanwhile a Red communique claims that a break through on the Don front is developing most rapidly and has already resulted in thousands of prisoners. The communique expresses the opinion that General Denikin will not likely be able to save Rostoff and Novocherkassk while the capture of Ekaterino slay is most important. Enabling the Red Guards to consolidate on both banks of the Dniester which will ultimately open a road Crimea Kherson and Odessa.

Ireland

Irish Disorders.

Raid into Post Office.

LONDON, January 2.

A masked man leading an armed party of twenty raided the Limerick Post Office at midnight last night. The Sorting Office was ransacked and it is estimated that four thousand sterling in each was taken, also Post orders and other property. The man intimidated the staff of twelve who were w not to follow the raiders on penalty of shot. The raiders picketted the app No arrest have been made. The mili now installed in the Post Office.

Germany The Ex-Kaiser's Letters. Diatribe Against France. British Policy in Africa.

LONDON, January 2.

In further letters from the ex-Kaiser to the ex-Csar, dated September 25th and October 25th, 1895, published in the *Morning Post*, the former indulges in a diatribe against the French, whom he accused of Chauvinism and Imperialism, remarking "God knows I have done all in my power to preserve European Peace, but if France goes on violating all the rules of peace one fine day 'Dearest Nicky' you will find yourself *nos volens* embroiled in the most horrible war Europe has ever seen. If you are allied with the French, keep the damned rascals in order. The curse of God has stricken that people for ever." The ex-Kaiser referring to British Foreign policy says "the British seem to have some idea or other of changing their policy in the Mediterranean for two days ago M. Malet paying a farewell visit to our Foreign Office used most blistering words about Germany behaving badly to England in Africa saying 'England would not stand it any longer and that after buying off the French by concessions in Egypt they were at liberty to look after us. He was even so undiplomatic as to utter the word 'war' saying even that England would not shrink from making 'war' upon me if we did not knock (?) in Africa. I made answer to the effect that the British were not only making themselves ridiculous in this case but chaotic to everybody and if they got into trouble with anybody else I would not move a Frenchman's grenadier to help them. I suppose that will cool them."

Increase of German Forces. Explanation Asked For.

LONDON, January 2.

PARIS.—The Supreme Council has drawn Germany's attention to the increase of German forces policing Silesia and requesting necessity for Germany to act circumspectly also querying reasons for the increase.

Siberia

Siberia.

Revolution in Capital City.

LONDON, January 2.

Reuter learns that, as a result of revolutionary movements in Irkutsk, the present administration centre of Koltchak Government has been declared in a state of siege. All measures have been taken for the safety of the town. The Japanese are trying to prevent an armed conflict and are determined to stop revolutionaries from crossing the Angara river running northwest from Baikal into Yenisei river.

War Prisoners in Siberia.

The Pope's Representation.

ROME, January 1.

In consequence of representations from the International Committee of Red Cross Societies in Geneva, it is understood that the Pope has communicated with Japan urging the immediate repatriation of two hundred thousand prisoners of war taken in Siberia.

Turkey

The Future of Turkey.

General Principles Agreed on.

The Position of Constantinople.

LONDON, December 31.

No final decision has been reached with regard to the future of Turkey. The general principles have been agreed upon provisionally, but the matter will be the principal subject of discussion at the forthcoming Peace Conference in Paris, which will probably be lengthy. The general idea at present is joint possession of the Straits and Constantinople. The question of a new capital is not settled. Everything

possible will be done to avoid offending Moslem susceptibilities.

Seat of Ottoman Government to be Transferred?

LONDON, December 31.

PARIS:—The London correspondent of the *Matin* understands that the question of principle is settled so far as the future status of Constantinople and the Straits is concerned, and the point of view of the British Government, as recently stated by Mr. Lloyd George, has been accepted. It now appears certain that the Ottoman seat of Government will be transferred from Constantinople to Brusa or Korea, but the nature of the International regime to be established in Constantinople is still under discussion.

Nothing is known in authoritative London quarters with regard to the above report.

Administration of Constantinople.

LONDON, January 1.

The *Daily Chronicle* states that the Allies will probably decide that Sultan as Caliph will be left in Constantinople while the Turkish Government will be transferred to the other side of the Straits. The Allies Commission will administer Constantinople. Every care will be taken not to lessen the Sultan's dignity or religious authority.

Future of Constantinople.

LONDON, January 1.

PARIS:—*Le Journal* denies that any decision with regard to the future of Constantinople was reached at the recent Conference in London. The paper says that French public opinion is determined to defend the proposal to maintain the Sultan in Constantinople, and never to be guilty of the folly of throwing Russia into the arms of Germany by closing the gate of the Mediterranean to her for ever.

Africa

Strikes in Jamaica.

Longshoremen's Demands.

LONDON, January 1.

KINGSTON-JAMAICA.—The Longshoremen's Union has ordered a general strike in Jamaica where the men demand more than double their present pay; shipping is suspended and docks are guarded by Police and Military. The Tramway strike has lasted eight days. The dispute will probably be referred to a Conciliation Board; meanwhile a limited service has been resumed.

Mesopotamia

Basra-Baghdad Railway.

Early Completion Foreshadowed.

LONDON, January 1.

Reuter is informed that the railway connecting Basra and Baghdad is being constructed at the rate of fourteen miles a day, and its train service will be established at an early date. The daily passenger service will do the journey in twenty-eight hours, and it is hoped eventually to take only twelve.

General

Obituary.

LONDON, January 2.

The death is announced of Sir Frank Lancelles, formerly British Ambassador in Berlin.

A Sensational Arrest.

CALCUTTA, January 5.

A sensational arrest of two Bengalees at Bhagabatiput, within the jurisdiction of Chaudhala Police Station, is reported. It appears that four Peshawaris and two Bengalis named Panchugopal Das and Uzir Tanti were found by some villagers seated under a tree at about midnight one day near a jungle close to the District Board, Road. The villagers challenged them and they said that they were out on business. Not being satisfied with the explanation the villagers informed the Daffadar and several others who came to the spot and took charge of the persons. As they were being escorted to the bazar the Peshawaris somehow or other managed to escape. Suspicion grew stronger and on a search being made of the belongings of the two Bengalis, Panchu and Uzir, a revolver, a number of crackers (firework bombs), a quantity powder for preparing them, a knife and some pieces of broken phials were recovered. It is believed that these two men with the Peshawaris were out that night presumably to commit an offence. They have been remanded to custody pending further enquiry.

Indian Telegrams.

[ASSOCIATED PRESS]

Disorder Enquiry Committee.

(SPECIAL SERVICE.)

(From our own correspondent.)

Ahmedabad Disturbances.

AHMEDABAD, January 5.

(Detailed report.)

Reassembling after Christmas holidays the Hunter Committee this morning began their public enquiry into the Ahmedabad disturbances at the bungalow known as "Hathisingha Wadi." All members were present. At counsel's tables were Mr. Kott, Barrister-at-Law, appearing on behalf of the Government, Mr. Robertson, Inspector General of Police, Mr. Guider, Deputy Inspector General, C.I.D., and Mr. Jivanlal Desai, Barrister-at-Law, appearing on behalf of the Gujarat Sabha. Mr. Chatfield, District Magistrate, Ahmedabad, was the first witness. Questioned by Lord Hunter witness referred to the Rowlatt Act agitation, the formation of Satyagraha Sabha, passive resistance movement, and to the great influence Mr. Gandhi held especially among mill hands. There was a hartal on the 6th April which passed off quietly. On the 10th April the rumour of supposed arrest of Mr. Gandhi while en route to Delhi spread in Ahmedabad. In consequence there was excitement and another hartal began. At one o'clock a crowd began collecting near railway station and pressure was used in getting the shops closed. Two Europeans were forced out of their carriages and driven to take refuge in police chowkey and from thence in a flour mill with the help of armed guard who came to their rescue. Inside the mill police party were severely beaten and an attempt was made to burn the mill itself. One constable was killed. Witness referred to police depositions that were made and continuing said that in the evening realizing the difficult situation he sent a note to the officer commanding for military aid. The crowd continued hostile, but not violent. At a quarter to seven military aid arrived from camp and pickets were posted at some principal points. There was a number of minor incidents and stone throwing. On the 11th April the mob again collected and further military aid was summoned from camp which arrived at 10 A.M. Prior to that the mob burnt the examination tent, Collector's Office, the City Magistrate's Office, City Survey Office and Telegraph Office. The armed guard at the Bank of Bombay opened fire with buckshots and saved the bank. The mob also burnt a private building just outside the main gate. The District Court was threatened but pleaders persuaded the crowd to go away. Another mob attacked Power station, assaulted Mr. Brown, who was in charge, broke windows and threatened Mr. Brown's family, who escaped owing to the servant's fidelity. Unarmed police were swept off the streets, beaten and stripped of uniform. Delhi gate was set on fire and a house adjoining was gutted. Police Chowkeys were burnt and civil hospital threatened. Sergeant Fraser was murdered. These events occurred between nine to 11 A.M. Military reinforcement arrived and they proceeded into the city the crowd retreating in front. Troops had orders to fire on those engaged in actual destruction. About the midday the situation was that the troops just held fast main points of the city. There was six hundred military and sixtyone armed police at the time. Unarmed Police were no longer in existence. The mob also committed various outrages in the East and South of the town also and raided a temple for swords and arms which they took out. The houses of Rai Bahadur Balakidas and Hussain Khan Magistrates were looted. Liquor shops were broken up and great deal of drink was wasted. In the evening witness and Col. Fraser went round inspecting and later Col. Fraser explained he had not sufficient men for relief work. The Europeans of town were collected at a bungalow of the Commissioner and witness said in spite of the military and the Police patrol the whole city was in the hands of the mob excepting the points covered by pickets. In the evening Col. Fraser indicated certain measures to come into force on the 12th morning. He suggested that orders should be passed stating persons numbering ten or more assembling together would be fired upon, and after dark any individual not answering the challenge would be fired upon. Witness agreed that it should come into operation at 4 p.m. instead of on the morning of the 12th as he wanted to warn the people. Due warning was then issued and the order came into force on the 12th evening. The night of the 11th was one of frequent alarm, and the situation was one causing anxiety. It was perfectly impossible to deal with the situation without military assistance. Excepting the two orders referred to already nothing else was done in the way of proclaiming Martial Law. No other orders were issued. On the 12th things were quieter than on the 11th and reinforcement of British Troops from Bombay was anxiously awaited. The same morning there was a rumour of an attack on the cantonment. About this time the drainage pumping station stopped working and the conservancy staff disappeared and there was created serious situation. During this period witness received no assistance from the Municipal Commissioners. He saw nothing of that. Only Mr. Ambalal Serabhai offered assistance, on that afternoon of the 12th and Mr. Later at the beginning of riot. The Municipal Commissioners probably considered their own safety. On the night telegraph wires south of Ahmedabad were cut and communications stopped. The train conveying troops from Bombay to Ahmedabad in answer to an appeal was derailed. On the 12th afternoon Mr. Prat Commissioner and Robertson, Inspector General, arrived from Poona. Some three hundred British troops also arrived at the same time. Later on they got news of the happenings at Viramgaum, and sent some troops there. Mr. Gandhi arrived on the 13th April, and offered to help. His efforts were very successful in quietening the people. On the 14th a special order withdrawing the two military orders issued and the police took over control, though military still continued to remain parts of the city. At Ahmedabad two fatal casualties among the Government officials were the murder of Sergeant Fraser and that of an armed constable. At Viramgaum a Tahildar was murdered. It was reported that seven hundred and twenty nine rounds were spent in all by

the military and the Police. This might include certain rounds stolen by the mob. As regards casualties among the mob they had traced 28 as fatal, and 151 had been treated. Actual casualties might be considerably larger, but no clue could be got. At Viramgaum the number of rounds fired was 150. The total amount of damage done at Ahmedabad had been estimated at nine lakhs fifty-four thousand. The damage to the Imperial Government property was ninety thousand, to the provincial government property five lakhs to the Municipal property a lakh and twenty-five thousand and to private property two lakhs and odds. At Viramgaum damage was over 2 lakhs. Continuing Mr. Chatfield said as regards other parts of the district things were on the whole quiet. The student class who belonged to respectable classes were well represented in the mob. Mr. Gandhi had also stated that educated men were behind the trouble. There were reasons why these respectable people were in sympathy. The mob received food and money from the citizens. Witness, however, had no personal knowledge about this matter. After the 14th April people resumed the normal attitude quietly. He accounted for it by the fact that the motive power viz. Mr. Gandhi's supposed arrest no longer existed. During the brief period of administration by the military no complaint of the conduct of troops was made to him. Mr. Gandhi wrote and told him that the people complained that some men and women were killed without just cause. He wrote back to Mr. Gandhi to send to him the people who made the complaints but none came. In consequence of disturbances a number of people were prosecuted, and two special tribunals were set up under the Defence of India Act. Continuing Mr. Chatfield said he took certain punitive measures, and as District Magistrate issued notice for recovery of claims. Claims were recovered in three different ways, by way of income tax, increasing water rate and confiscation of the money deposited with employers by mill hands. He did not increase the police force beyond necessity after the disturbances.

Questioned by Justice Rankin witness said arrests were made by the Police under the Criminal Procedure Code in ordinary course. This was done entirely under the direction of Mr. Guider, and as far as he knew no special means were adopted. The tribunals tried all cases concerned with the riots, and the ordinary courts had nothing to do with them. In regard to the attack on Europeans the motive of the mob was anti-European and anti-Government. His view was this trouble was not so much against the Rowlett Act as against the supposed arrest of Mr. Gandhi. A portion of the crowd was no doubt exasperated by the Rowlett Act agitation but not the mill hands.

In reply to Sir Chimanlal Setalvad witness said he had been in Ahmedabad since May 1917. In his experience he had found people quiet and law abiding. Before the riots there was neither anti-British nor anti-Government feeling. Ignorant people were flamed up by misrepresentations about the Rowlett Act. He had heard only reports about misrepresentations. He could not say the leaders were responsible for the spreading of rumours. Mr. Gandhi and his followers at no time incited violence. The worst aspect of the disturbance was the mill hands. They acted with personal rather than political motives. It was due to their regard for Mr. Gandhi, and it was they who actually carried out the violent act. Sir Chimanlal continuing drew the attention of the witness to the statement that there was no evidence that a central organisation existed and controlled the movement. Witness testified to the correctness of the statement. Sir Chimanlal next drew attention to Mr. Gandhi's reported statement that the affair was organised and previously arranged, and asked if witness agreed with it. Witness said his opinion was they were arranged on the night of the 10th April. Asked about the conflict between the Government view and the views expressed witness said that he did not think they were incompatible. Government view merely referred to the absence of a organisation. Asked what evidence he had to say that trouble was organised on the 10th night witness declared Mr. Gandhi had said so. That was the best evidence. Beyond that the wide spread nature and the suddenness of the movement and such other circumstances pointed in the same direction. Mr. Gandhi merely told him that he knew there was organisation on the 10th night, but would give no clue. Their investigations in this connection had not yielded any result. As regards Mr. Gandhi's statement that some men or men with education and knowledge was behind the trouble, investigation had also not yielded any result. Mr. Guider was asked to enquire into the riots. He knew of the statement made by Mr. Gandhi. He must have dealt with him. Witness has no knowledge if Mr. Guider had made a report of the result of his investigation. He made no report at all.

Sir Setalvad:—"I do not understand it at all. However Mr. Guider is coming. We will ask him."

Continuing Mr. Chatfield said that he heard the rumour of Mr. Gandhi's supposed arrest on the morning of the 10th April. There was nothing about it in Bombay papers received that day. When he heard the rumour he was not aware of the true facts, which he only heard after riots. He did not get the correct news on the morning of the 11th April. No Bombay papers were received on the 11th April. He could not say how the rumour got about at Ahmedabad. Government at no time communicated to him true facts and he too did not inform Government of the rumour. It would have been beneficial if the people had been told correct facts as soon as possible. Nothing was however done. The disturbance on the 10th April was certainly of a serious character. Had a fairly large military force been kept on as pickets that night and next morning instead of being partially withdrawn in the night as events turned out, he would grant that they could have lessened the destruction of property. Nothing under a hundred men would have been sufficient for this purpose. But he did not admit that the adoption of such a course could have prevented rioting. Even after the military arrived and took charge houses were sacked, temples raided, the city gates burnt and police chowkeys burnt. It was possible that the mob was emboldened by their success on the 10th. Asked why in view of the fact the armed police force was not sufficient and in view of what occurred on the 10th full military aid was not kept on that night, witness said judging from events that course preferable, but judging from the facts before him at the time that was not so. On the 10th night he did not consider that riots would continue. He had every reason to feel that the followers of Mr. Gandhi would quietly disperse the crowd. If he introduced the military at that point the would have undone the work they were doing. As events turned out he relied too much on Satyagrah

people. His view then was then were exercising a wholesome influence and so he did not want to complicate the situation by bringing in the military. He was waiting to see how things would develop on the 11th April. Asked why he should not have kept military in an unobtrusive position as was done in Bombay witness said he had no reason to believe that Government buildings would be attacked. Had he anticipated that he would have done something. Proceeding Mr. Chatfield said that towards the end of May, Mr. Guider complained of the attitude adopted by Mr. Gandhi and his refusal to communicate the names. Witness discussed the matter fully with Mr. Gandhi and he persisted in his attitude. Mr. Gandhi positively stated that he had information which would be helpful in obtaining convictions, but he positively refused to give names unless persons who put in possession of them permitted him to do so. Martial Law was never proclaimed at Ahmedabad in the real sense. The military was brought in merely for the aid of the civil power who never abandoned the control. The order issued about firing at the crowd of ten or more persons was issued by Col. Fraser but witness was responsible for it. Witness reiterated that municipal authorities including the President rendered no assistance nor did the title holders. Messrs. Patel and Desai retired to their houses and shut themselves in. He could not say why they did so. Perhaps they were afraid. A large number of persons were arrested and not brought to trial. He was not concerned with this and Mr. Guider would give evidence on the point.

In reply to General Barrow he said that situation quietened partly as the effect of Col. Fraser's order and partly because of the arrival of British troops from Bombay and the moral effect it created.

Replying to Pundit Jagat Narain Mr. Chatfield said Viramgaum was an industrial town with a large population. He knew nothing about Nadiad. So far as Viramgaum was concerned it took its lead from Ahmedabad occurrences as Viramgaum was in sympathy with Ahmedabad. In other words he was not prepared to say that there was a central organisation controlling both places. One educated man was convicted over Fraser murder case. There were no other cases in which educated men were convicted. Out of the people convicted, none had taken Satyagraha vow. One woman and four children were wounded when firing was resorted to for restoring order. One girl was wounded inside a house by a stray bullet. Burning of buildings etc. on the 11th April occurred before the crowd was fired upon. So far as he knew there was no connection between Ahmedabad and Punjab riots, nor was he aware of any connection between disturbances at Delhi and trouble at Ahmedabad. The sole object of removing rails, he believed, was to prevent military reinforcements from reaching Ahmedabad. It had nothing to do with similar occurrences in the Punjab. The return of Mr. Gandhi on the 13th had a great effect. Asked if Mr. Gandhi was not prepared to address the people on the 13th itself but for Martial Law order, witness said Mr. Gandhi preferred the holding of the meeting on the 14th. As regards payment of compensation he had not allowed the people to object, and it was not laid down in the Police Act that he should allow compensations. He made general exemptions in the case of all Europeans, Government servants, employees of the Bank of Bombay and Railway. He exempted some other people on certain grounds. He exempted Europeans and Government servants as victims of the fury of the mob. He did not exempt every one about whose loyalty he was sure.

Questioned by Sir Setalvad witness said that it was not true that Parsis in general were exempted.

Questioned by Sultan Ahmed witness reiterated that the feeling of the mob was anti-European and anti-Government. It was anti-European because European element was always associated with Government.

In answer to Mr. Kemp who put questions with the permission of Lord Hunter Mr. Chatfield said that military pickets if scattered about would have perhaps quelled the mob. Satyagrahis themselves had asked him that armed police should be withdrawn so that they might disperse the mob. Before the riots there was a feeling of unrest. He would suggest that Rowlett Act agitation and high price were the causes. With regard to organisation the mill hands had with them ready organisation created in 1918 during their struggle with mill owners.

In answer to Mr. V. J. Patel who also obtained permission to put questions witness said he was told there were ten casualties as a result of Police firing at Permgate. Six of these were taken to hospital by Satyagraha people, it being not in the power of the police to remove them. He could not say if any of them were boys under sixteen. Satyagrahis assisted and honestly tried to quell the mob. He had received no report of any meeting of any organisation held on the 10th night. What he said was based on Mr. Gandhi's information. Mr. Patel then questioned witness at some length to show that the members of legal profession did render assistance. Witness said that he did not see any of them. Mr. Patel suggested as his office was burnt he could not have been found there. Witness said he could be found at the thick of the trouble. Eventually witness said it was just possible that they rendered assistance at places where he was not present. Asked why Mr. Pratt issued the order stating Martial Law order issued by Col. Fraser had been withdrawn since there was no proclamation of Martial Law, witness explained Col. Fraser's order has been considered by the people as Martial Law proclamation and the object was to make the people understand that the order had been removed.

Col. Fraser then commanding at Ahmedabad was the next witness. He said that he had 32 years experience in Guzerat. Witness stated that on the 10th April Mr. Chatfield asked him for assistance. About two hundred men of the 97th Infantry were sent. They got to town at about quarter to seven. Certain pickets were posted at some points and the rest of the troops returned in the night. So far as the military was concerned there was no firing that day. About 10 o'clock on the 11th Mr. Chatfield came to the camp and saw Col. Preston in his absence with a request for further military help. Some 300 rifles were sent at once, and some more later. Witness saw Mr. Chatfield early in the afternoon, inspected the damages and realised that the situation was serious. The only way he decided was to do something to prevent the mob collecting. The effect of the order he issued subsequently was decidedly good.

It would have been impossible to get on such order as he issued.

To Justice Rankin witness said that he took to see that his orders were sensibly acted upon thought that they were sensibly acted upon.

In reply to Sir Chimanlal Setalvad Col. Fraser said that on the 10th night when he was asked to withdraw the troops it did not strike him that it would be prudent to keep them on.

Answering Mr. Kemp (Government Advocate) witness said that 32 rounds fired by Lewis Gun was not done at a time.

To Mr. Patel Col. Fraser said that he could not say if one of the bullets fired had passed through five or six iron sheets. Re-examined by Lord Hunter witness said only ordinary ammunition was used.

Col. Preston of the 1st 97th Infantry and Major Krikwood of the same regiment who went in command of the detachment into the city on the 11th then gave evidence and the committee adjourned till Tuesday.

Arriving here from Agra yesterday the Hunter Committee opened their enquiry into the disturbances at Ahmedabad and the adjoining area in the Bombay Presidency this morning. The committee have been able to secure the Bungalow known as Gulab Singh's which held their sittings, while a Bungalow belonging to Ambalal Sarabhai have been placed at the members for their residence. It is expected committee will be here little over a week. Evidence will last for three or four days, after which officials will give evidence. Mr. Gandhi who left from Amritsar yesterday is expected to be available later.

Counsels are appearing before the committee here on behalf of the Government and now officials as represented by Guzerat Sabha. So far as to-day's proceedings were concerned the committee was engaged 6 o'clock in the examination of Mr. Chatfield, District Magistrate of Ahmedabad. During the remaining one or three other military witnesses were examined.

AHMEDABAD, January
The Hunter Committee reassembled to-day. Kothawala, Police Sub-Inspector, Ahmedabad, the first witness, questioned by Lord Hunter, witness there was agitation in Ahmedabad in connection with the Rowlett legislation. On the 10th April last there was hartal. The day was treated as one of mourning, crowds parading with black badges and black banners. The crowd consisted of all sorts of people and numbered forty to fifty thousand. On the morning of the 9th there was a mass meeting at a river bed, followed by another protest meeting in the evening. At this time the public had a vague idea of the Rowlett and the people called it black laws and they were excited and discontented. On the 10th April news reached Ahmedabad of the arrest of Mr. Gandhi. Soon afterwards began closing and work came to a standstill. People were again in a state of excitement. Witness went up to the D. S. P. and informed him of the state of affairs. While with the D. S. P. he got the news of trouble at Richey Road and proceeded there. When he arrived on the scene he saw large riotous crowds. Mobs of the people going in tongas and people in European cloths. In the beginning the mob consisted of Hindus but Mahomedans joined later and there was a large number of mill employees. The mob committed various kind of violence and damaged a cinema which had not joined in the observation of "Black Sunday" a few days ago. Witness tried to disperse the crowd, but was unsuccessful the mob being quite unruly. A proscribed book called "Hindi Swaraj" was being sold in the streets at the time. When he found he could not disperse the mob witness proceeded to the dispensary of Dr. Kanaga, who was a prominent Satyagrahi. He met Dr. Kanaga and Mr. Patel at the dispensary and requested them to persuade the crowd to disperse. They however went with him readily and made another effort but without success. Continuing Mr. Kothawala said he was in the locality all the evening. At about two o'clock an armed party of ten arrived from the headquarters. Beghial Bhagat, a notorious gambler, who was at the head of the mob and who professed to be a Satyagrahi, asked the witness that the armed force should be withdrawn. He did not accede to the request as it appeared to him there would be serious destruction of life and property. When the mob found that the armed force was not going to be withdrawn they were armed. Meantime there was a disturbance outside a flour mill where two Europeans had taken refuge. The mob killed one police man and the police opened fire wounding some. The sight of the wounded people being carried to hospital further excited the crowd. Satyagrahis were all along trying to pacify the crowd but without success. There was a meeting in the evening at the river bed attended by over thirty thousand people. After the meeting the people appeared to be more orderly. Some of the military detachments which arrived in the evening, were kept at points outside the city. On the morning of the 11th shops were not opened and such of those who opened were forced to close. Strange rumours were about, one being about the supposed arrest of Miss Anusayabai. These caused considerable excitement and large crowds again collected shouting and making noise. The mills too were not working. By 9-30 smoke began issuing forth of civil offices which were being burnt. An ammunition cart was attacked and fire was opened on the attackers by the escort. It was dangerous to split the police force. Rioters numbered some two or three thousand. Military assistance arrived by 11 or 11-30 and the crowd began to retreat. The attitude of the public towards the rioters was sympathetic. At about 2 o'clock in the afternoon he received information about the murder of Sergeant Fraser in a shop at Richey Road. When he got there together with Lieutenant Kirkpatrick and Inspector he found that the body had been thrown on the road very badly cut up. A fire engine had also been burnt in the meantime. There were various inscriptions on the walls containing expressions of hatred towards British rule. From what he had seen the movement was against the British Government and Government officials. The buildings selected for destruction were Government buildings. Mr. Gandhi arrived on the 13th April and later held a meeting. After this meeting affairs began to settle down. The situation at the time of the trouble was absolutely difficult and serious. It was not one that could have been dealt with without substantial military aid.

In reply to Mr. Justice Rankin, witness said he did not notice any case of firing as the result of Colonel Fraser's orders. Most of the arrests were made after the 23rd and after Mr. Guider arrived on the scene.

by Sir Chimanlal Setalvad, Mr. Kothawala, the people of Ahmedabad intimately. Till the disturbances there was no anti-British Government feeling. To some extent the events were a surprise. He could not say definitely if there was an organisation behind and there was no real exception inferences that could be drawn. He also no evidence of conspiracy. Mr. Gandhi was a popular figure at Ahmedabad and he was considered God by millhands. Miss Anusuya was actually worshipped by millhands. The news of the supposed arrest of Mr. Gandhi turned the heads of the people and once they lost their heads they resorted to all sorts of violence. He did not suggest that any of these people had designed to attack Government buildings. Supposing that the news of Mr. Gandhi's supposed arrest had not been received then perhaps nothing would have occurred. The direct cause of rioting on the 11th April was the rumoured arrest of Miss Anusuya. Satyagrahi leaders throughout did their best to end the trouble, but they could not succeed because the mob would not listen to them. Respectable people indirectly helped the rioters by feeding them and contributing funds for feeding them, but he had no evidence in support of this statement. It was his belief that the educated men had a hand in the trouble. He meant that people who could read and write.

Wala was next questioned by Pandit Jagat

So far as your town of Ahmedabad is concerned, consider the home rulers and Satyagrahis as? Witness did not answer the question for the time.

dit:—You need not answer the question. I will put another form.

dit Jagat Narayan then put a series of questions about the witness whether the educated people were concerned in the riots. Witness did not mean to suggest the whole of educated people of Ahmedabad were concerned. Some adhering about a hundred were concerned.

Reply to Mr. Kemp, witness said that liquor shops closed on the 11th so that anything that happened at day might not be attributed to drunkenness.

Jivanlal Desai, Bar at-Law, questioned witness with a view to showing that educated people had nothing to do with riots, and that on the contrary they were in putting down the trouble.

Lieutenant Larkin, who was in charge of a military post, which was attacked by a mob of fifty men, who were fired upon, then gave evidence and the court adjourned for lunch.

MR. WESTON

Weston who held the post of the Chief Fire Superintendent of Ahmedabad Municipality in April last, gave evidence.

BY LORD HUNTER

Questioned by Lord Hunter witness said that on the morning of the 11th April fire brigade was called out to extinguish the fire in the examination tent. When he showed the fire brigade to the scene, he found that the mob had burnt the fire hose and had threatened the men of the brigade. The work of extinguishing fire was consequently impossible.

DISTRICT SUPERINTENDENT OF POLICE

Mr. Boyd, District Superintendent of Police at Ahmedabad at the time of the trouble, was next called in reply to Lord Hunter he said that early in 1919 agitation against the Rowlatt legislation was intensive and after one of the bills had been passed Mr. Gandhi started the passive resistance movement. It was not necessary for the police to have taken action during the battle of the 6th April. On the 10th the spread of rumour of the supposed arrest of Mr. Gandhi caused considerable commotion and there was cessation of work. Shops were closed and vehicular traffic was stopped from midday onwards. People were forced out of carriages and large crowds collected. Mill hands too turned out of work. When he heard that mobs were collecting he sent armed parties to various points. The first damage done by the mob was to the Victor Cinema. Witness himself arrived on the scene at 5-30 p.m. and proceeded to Prem gate in company with the District Magistrate. They found large crowds collected. Crowds would not disperse and asked that the arrested men should be released and armed police withdrawn as a condition of dispersing. The withdrawal of armed force was not feasible. The arrested men were let to go after their names were taken. Witness waited on the scene till the arrival of the military who had been sent for by the District Magistrate. The mob threw in the meantime stones at the police. The police force was not sufficient to keep the mob in check. If the mob had become active the police would not have been sufficient. The military arrived at a quarter to seven and cleared up the road. There was no further trouble that night excepting a few stone throwing. The Inspector met and told him of what had occurred at Richey Road earlier that afternoon. About 11 P.M. he reported matters to the District Magistrate who agreed to adhere to the previous arrangement, witness had suggested. Early on the 11th morning, he was out again with the District Magistrate and went round the scene of the previous day's trouble. Crowds were again collected there and as they proceeded along they were hooted and stoned. They decided that further military assistance was necessary and proceeded to the camp to ask for military aid. Arriving there at 9.30 they made arrangements with the Officer Commanding for troops. Witness picked up the troops at Delhi Gate and accompanied them into the city. Meantime they got news that the examination mandal had been set on fire and other Government buildings were being threatened. He reached Badhar at 11.30 with troops and found main Government buildings all blazing. On his arrival at Badhar he noticed a large number of people issuing forth with torches. On seeing troops they retreated. The military made necessary dispositions and they were engaged throughout the day in clearing main thoroughfares and preventing further destruction. His assumption was that the mob was split up into small parties during the afternoon. In all, thirty chowkeys in the town were destroyed. More which were isolated, were burnt and then the adjoining private buildings were razed to the ground. In the afternoon they heard a rumour that part of the crowd had broken off and were proceeding towards Police Headquarters Shai Baug and Cantonment. He considered this serious and proceeded to the area. The rumour however turned out to be wrong. The evening when he returned to the city he heard of

what had occurred and the murder of Sergeant Fraser. Crowds had again collected and were engaged in shouting, stoning, flourishing sticks and abusing military pickets. At this time the military had not complete control of the city. They controlled only certain main thoroughfares in the western part. On the 12th April hostile crowds were still collected and the military had control only of a small portion. On this day the crowd was noisy and hostile, but indiscriminate stone throwing had stopped. The unarmed police during these days had been completely swept of the streets. The authorities had an anxious time. In the afternoon, British troops from Bombay arrived and some of them were picketted in the streets. On the 13th the situation was well in hand. The spirit of the people was hostile still, but it had been considerably curbed. Mr. Gandhi arrived on the 13th afternoon. They went and saw Mr. Gandhi and arrangements were made to hold a meeting to be addressed by him next day. On the 14th in the morning they got information that a police outpost, six miles away had been rustled and burnt overnight. That was the last act of incendiarism.

In reply to Mr. Justice Rankin witness said he was not present at any firing resulting from the disobedience of Col. Fraser's orders. Investigations only began after Mr. Guider's arrival. He could not say if the people were kept in custody for a prolonged period without trial. Investigations were entirely in hands of Mr. Guider.

BY SIR CHIMANLAL SETALVAD.

Questioned by Sir Chimanlal Setalvad witness said that the procession and meeting of 6th April passed off very peacefully. Until the 10th he said there was no indication of trouble. What followed came upon him quite as a surprise. He would attribute the trouble on the 10th to the news of Mr. Gandhi's supposed arrest and what happened on the 11th to the rumour about the supposed arrest of Miss Anusuya. On the 10th he was moving about the city with the District Magistrate and the crowd could have rushed at them had they a mind to attack them.

In reply to Mr. Jivanlal Desai witness said he was not in a position to give the exact number of casualties resulting from firing at Kalapur. The exact figures could not be ascertained. He had not heard the statement that the crowd was fired with revolver by Europeans inside Beehive flour mills before the crowd attacked the Mill.

DEPUTY SUPERINTENDENT OF POLICE

Mr. Shirgaokar, Deputy Superintendent of Police giving evidence, narrated at length various incidents at Ahmedabad during the riots and described the occasions and circumstances under which he had to order fire. Continuing he said there were many boys in front of the crowds. The attitude of the crowd was distinctly anti-Government, but he could not say if it was anti-British or anti-European. He did not distinguish any educated people in the crowds which consisted principally of mill hands.

Educated Classes Afraid of Rioters.

To Pandit Jagat Narayan witness said the educated classes of Ahmedabad instead of being in sympathy were afraid of rioters.

Lieutenant Macdonald, I.A.R.O., giving evidence described how he happened to be in town from the camp at the time of the trouble and how the mob intended to kill him and how the arrival of troops relieved the situation.

LT. MORRIS

Lt. Morris, 1-97th Infantry, Lt. Macdonald 2-10th Jats and Lt. Fitzpatrick, Cantonment Magistrate, Ahmedabad then gave evidence detailing the occasions on which they had to order fire on the mobs.

COMMITTEE ADJOWNED

The Committee then adjourned till Wednesday.

H. E. Sir George Lloyd. Visit to Jacobabad.

KARACHI, January 5.

The Governor of Bombay visited Jacobabad yesterday. His Excellency replied to the Municipal address on arrival and visited the horse show and the Baluch races. In his speech at the municipality, which is now entirely composed of non-officials, he pointed out the importance of having good executive officers and allowing them to carry out instructions without unnecessary interference in matters of detail. "The municipalities in India, he said, are apt sometime to confuse deliberation with executive functions which tends to both friction and delay to work. To work without internal friction, to subordinate personal desires to the good of the city, to trust your subordinates and to realise that no progress can be made without fair and sufficient taxation so equitably arranged as to fall in fair proportion upon those best able to bear it are the first tasks of a municipal body."

Visit to Karachi.

Aerial Postal Service Foreshadowed.

H. E. The Governor arrived in Karachi this morning and was received with the usual ceremony at the railway station. In the course of his reply to the municipal address he referred to matters affecting Sind generally. He said:—I had hoped that the aerial postal service between Bombay and Karachi would have been inaugurated before my departure from Sind but it has been found impossible to overcome the very great difficulties met with in constructing aerodromes in so short a time. The service, however, will begin on the 17th of this month and I hope that the citizens of Karachi will realise the great importance of this novel development and will extend a warm welcome to those officers who have to carry out the details. The importance of such aerial services both from the point of view of the speeding up of communications and of linking together the scattered portions of our Empire cannot be exaggerated. On Friday I am going to open the new Malir Road which will play a great part in the development of Karachi in the near future. I hope that the construction of Courts and offices of which I am going to lay the foundation stone on Tuesday will proceed apace and that it will not be long before all the important provincial offices of Sind have suitable accommodation in suitable surroundings. The construction of these offices besides affording convenience to the public will also help to relieve congestion. My Government have also under consideration the inauguration of a scheme of building houses for officers who, I am fully aware, have very great difficulty in securing accommodation. This matter is delayed by the necessity of the Government on

India's sanction to new rules regarding the building of bungalows for officers. As regards education several measures of reform have been passed during the course of the year, and I have recently sanctioned the proposal of your Commissioners that a representative committee should report to the Government on the steps necessary to promote education generally in Sind. My Government are fully prepared to take the fullest action on the receipt of this report. The work of preparing fresh plans and estimates of the Sukkur barrage is proceeding apace and I am glad to inform you that an agreement has been reached on all the important points which have naturally arisen in the framing of so important a scheme. The work of the special officers appointed to prepare the scheme is almost complete and I can assure you that I shall do all in my power to procure speedy sanction to this great project which has been so often delayed but which will when completed bring assured prosperity to so large a proportion of this province. Dealing with local affairs he said:—It appears to me that you must seriously consider the future of your city from three points of view. Firstly, you must make up your minds what are the main problems you have to settle such as those of water supply, drainage, housing, extension of the city, and you must decide upon the best method of meeting those problems. Secondly, you must realise that these big schemes will require large sums of money and necessitate the radical overhauling of your finances and thirdly you must see that the present constitution of the municipality is not suited to the undertaking of such a large scheme and you must agree to considerable changes. I do not see any sign that you have yet appreciated the urgency or the magnitude of the task that is before you or that you have made any comprehensive proposals for meeting the difficulties. You are now a self-governing body and initiative must come from you yourselves. He advised immediate and courageous overhauling of the Municipal finances and suggested that they should raise money and at the same time encourage building by imposing tax on undeveloped land.

CALCUTTA January 5.

In connection with the recent Police searches of various firms in Calcutta, both European and Indian, having business relation with the Munition Board workshops, an application was made yesterday at the High Court before Justices Chaudhuri and Namboud to hear the validity of the warrants under which these searches had been made. This application was made on behalf of Mr. T. R. Pratt for cancellation of the search warrant issued by Mr. Swinhoe, Chief Presidency Magistrate, of Calcutta, under the following circumstances:—On the 23rd December last Mr. Armstrong, Deputy Inspector-General of Police, went into Mr. Pratt's premises and wanted to search his books under a warrant issued by Mr. Swinhoe. Counsel and solicitor for Mr. Pratt thereupon saw the Police Commissioner and Mr. Armstrong, but they refused to do anything in the matter. They then saw Mr. Swinhoe and asked for a copy of the application on which the search warrant had been issued. The Magistrate gave them to understand that there was no complaint against Mr. Pratt but there was a complaint against some other person for various offences and that the application had been taken back by Mr. Armstrong and consequently no copy was available. Books and papers were accordingly searched by the Police and removed. It was also represented in the Court that books of no fewer than 31 firms had been similarly searched and taken possession of by the Police. Their Lordships issued a rule, making it returnable.

సామాన్య సమాచారము

[తెలుగు వార్తలు]

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు; సంధియేర్పాటు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

సంధి యంగీకారము.

వాషింగ్టన్, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

బోల్షివిజము దుర్భిణి.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

ఓగార్డిగారిని సందర్శించుట

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

అనుద్యోగియులకు భీమా.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

బ్రిటిషు వ్యాపారమును వ్యాపింపజేయుట.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

జర్మనీ సాయుధ సైన్యములు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

నావికుల కోరికలు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

తుర్కీ భావిదశ.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

వాషింగ్టన్, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

కెయిబరుగారి లేఖలు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

పోతవనివారల సమ్మెకట్టు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

రెండు నైనికులు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

బోల్షివిక్కు ఎఫ్.ఎస్.ఎస్. ప్రతినిధులు.

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

డల్లెను అల్లరులు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

కీ|| శే|| సర్ వహారేయ ప్రొ.కెల్లుగార్

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

ఫ్రాన్సులో రెండు టిక్కెట్లు విలు

లండను, జనవరి 31:—అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు సంధియేర్పాటు...

గ్రంథవిమర్శనము

ఆంధ్ర గ్రంథములు, పాఠ్యపుస్తకము

1. సుందర రామ చరితము, 2. పూలమాల, పూడివెద్ది. - వే. కేశవ రమణయ్యగారు. 3. శ్రీనాథుని ప్రేమలేఖలు. అధికారము. శ్రీనాథుని పాదాంబుజాలావళి. వే. కేశవ రమణయ్యగారు. పుస్తకము 0-2-0

1. సుందర రామ చరితము: - శ్రీ రామ లీల గా శ్రీ గామకథ యంతయుఁ జెప్పఁబడినది. కథానందభావ మితి హాసవద్ధతి ననుసరింపఁ జనఁబోతుల మెప్పుడున్నది. శైలియ లభము కథ కలుగు తెల్పున. భావాలతేతులలో నుండగలిగి. అంతయుగాని సుందరంబగు ప్రతిభ, రచనాసంప్రతి, అంధ గారము, భావగారము, పాత్రపోషణము, రసపోషణము, కన్నులకట్టిట్లు ప్రకృతిని కల్పింపఁగల శక్తి, అగాధమున నపారమగు కవిత్వాశక్తియు నిందుఁగన్నదవు. కథాంతయు, నది నెడఁగల కర్మము లక్క, కట్టికట్టి తెచ్చెనను సామెతకు గురియగునట్లున్నది.

2. పూలమాల: - ఇది నాలుగు పూవులపద్యము నుమూల, విమృశకావళిభావలో కావ్యగుచ్ఛ మనంబున. అ. నెంక శైలియల పంతులుగారు దీని కాంక్షలుభావ లో ను పొద్దుతము (వామము, కవిరచయకులను అలంకార నియమల ననుసరించి ప్రాశస్త్యంబున వైద్య ప్రబంధములే కావ్యములు ను సహజవిత్వాన్ని ను వెల్లడించుచు రసాత్మకంబులును రసాద్వికంబులు నగు చిన్న చిన్న భావగీతములు కావ్యములు కావను కువక్తనంబితివాదము కథిషేమించుచు, భావగీత రసావశ్యమున జెలుపుచు, ఈపూలమాల సరసమగు భావగీత విమర్శయని పొగడిరి. వీరివాదమే మావాదము. న్యాయము తెల్పవచ్చిన కథాప్రాస్తావనమున దక్క ప్రతిభామూలములగు స్వతఃప్రకాశము లాంధ్రభాషయందు లేనేలేవు. ఉన్నదన్నియు సుస్మృతకావ్యముకరములే. సంస్కృతాలంకార నియమశృంఖలబద్ధములే. కావ్యరూపమున నేమి, రసపోషణమున నేమి, భావోద్వీలనమున నేమి, సాంస్కృత దాస్య పాఠ్యతత్వమే. స్వతంత్రి మా నహజప్రతిభ కన్పింప రాత్రిత్రేచ్ఛ మొండగునీకాలమున స్వతంత్ర శక్తి సహజ కాయ గల కావ్యములను కవులు రచింపఁగల బయిత్తిని నాశ్వర్య మేమియు లేదు.

పూలమాలను మార్చిన కవి ముద్దేశము గొప్పదే కా పాత్ర మంత చక్కగ లేదు. పూవు లంతశ్రోత్రని పూర్వకావ్యకర్మకల జడలకుండి రాలి పోడిపోయి పుల నేరి మార్చినమాలకు, ప్రకృతిరచనాచర మొనర్చి శోభితములగు కుసుమముల నేరి మూసముయొక్క ముండను. ప్రకృతిసౌందర్యమును గాని భావసౌందర్యమును గాని కల్పించుకవి కన్నులార ప్రకృతిసౌందర్యమును చూచి యుండ ర తే న. మృదానున నాభారము నుద్ధిపించు నవధి ననుభవించియుండ వలెను. లేనిచో నట్టికవిత్వము ప్రాణము లేనిదై పాదరసపుబుడ్డి యందమును కొలిమేరి వానరము కలిగియుండును. ఈ పూలమాలలోని మొదలు చివరలు భాలికాభావ జేష్టుల కర్మము, కాని వీనిభావానుకూల భావగీత కన్పించదు. మిగిలిన రెండుపూవులను ప్రకృతి శైలి. వీనిలో ప్రకృతిసౌందర్యభూతి కన్పడెను. కాని మత్సరము మాత్రము కలదు. పూవులకథ ప్రకృతి కను ప్రేమకథము చదువారుగా నుండఁగలయున్నవి. గ్రంథకావ్యపాఠకులకు విరమింపఁగలగు చదువారు భావలే మానసాపమతో నిందు కానవచ్చును. కవిత్వసామ్రాజ్యమున కాకరమగు చదువారుమున శీత్రప్రకాశము ప్రకాశము మొదలగుదును బాగుగ లేదు. లేకతెడఁగల మాకులలో నడక ఇందులేనియు కంటునోకండ కద్యములు వ్రాయు నీరవి గారు భావపోషణము రసపోషణము నికను బాగుగ కానించె దుగాక.

3. శ్రీనాథుని ప్రేమలేఖలు: - ఇది శ్రీ రెండాల గావు పంతులుగారిచే వచనమున రచింపఁబడిన శ్రీ ప్రేమలేఖల పద్యరూపానుకరణము. భావసౌష్ఠ్యంబు బృహత్ గారిచే నుబ్బరావుగారి వచనము జదవ నిమిద్దిన చదువారులు మాత్రము నారామణిరాల ప్రియోపాకర్మితియు లగు కావ్యములకు శ్రవణోపకాగ.

చూడ నున్నది సంభాషణ: - సీ. హచ్. గుడివాడ, వే. 0-4-0. ౦౫౫ గ్రంథ భావమేమో తెలియును లేదు.

గౌరీపూజాదికము: - సంపాదకులు కనుపర్తి మా గ్రంథము కర్మగారు. బృహదానము కీల్పన చెన్నపురి. వే. 0-4-0. గౌరీపూజ తులసిపూజ సంతానగోపాలపూజలు కలవు. ఆర్యమతమునం దువాసినభావమును, కొన్నియెడల తిరస్కారభావమును ప్రబలుచున్న యీ కాలమున నిట్టి మత గ్రంథముల ప్రచురించుచున్న స్వభవ్య ప్రకాశిని పులికాధి పతు లగు మార్కండేయకర్మగా రెంతయు నంద్యులు.

6. ముక్తాంబు: - పిల్లలమర్రి గోపాలకృష్ణయ్యగారు శ్రీ సరస్వతీనిలయము కూచిపూడి, తెనాలి తాలూకా గుంటూరు జిల్లా వే. 0-8-0.

ఇందు ఖండతిక్తన బ్రహ్మగ్రంథము మొదలగు శాంధ్రవీరుల వరాక్రమము మేను గగన్వోడిచి కన్నులలోనికి నెత్తు రెడబట్టునట్లుగ నర్పింపఁబడినది. వారవిధమున చిలకమర్రి లక్ష్మీనరసింహముగారిని, కథాసంవిధానమున రాణీసంయుక్త ము ననుకరించుచున్నది. సన్యాసి తప్పనిసరిగ నీనవలయందును కన్పించు దీనికి దారాణము. ఆనుకరణముచే రచనా స్వాతంత్ర్యము కొంత కంటుపడియున్నను కథ మన యాంశమున ప్రాణిని దగుటను ఖండతిక్తన వరాక్రమము "మన రాజు వార మెల్లను ముప్పేటికి జుర్రుమడ కచ్చినచోడిన" "జనులకు వి త్తినకు అమ్మపాపాన్ విట్తినకు" అను పద్యములచే జనసామాన్యమునకు నైకము తెలిసియుండుచేయు గ్రంథములోని లోపలులు విచార్యచు నూత్నకృష్ణికి మాన గోచరము కాకండ తిప్పించుకొని పోవఁజూచుచున్నది. కనచర్మపు దిగి పాత్రముల కింకను సహజ సౌందర్యవజ్జియును జీవసంప్రతియు లిట్లు వగ నున్నది. శైలి మొత్తముమీద నుజ్జ్వల పూరితమై రసాద్విప కమై యున్నది. అచ్చులచ్చుల గల "రుధిరపూరిత పల్లెనములు" "కారుకున్న శీరము" వంటి వింతత్రయోగములను "బ్రాహ్మణులు లును త్రిమూలము నేక కాలమున నైన్ద్రోజావాద్యము శీరస్సు ల, విమలేశక్తి మిక్కిలి నూత్నము" వంటి యాంక్షలు భాషావాసన వాక్యములను మాద్రాజాస్థానిత్వములను సరించుకొందుగాక.

మహాజనుల కొక విజ్ఞాపనము
లిలకు స్మారక చిహ్నము.

ఆయా, మహాపురుషుల జీవితములు సామాన్య మానవులకందర్యములు. పుత్రు పుట్టిన శ్లోకముమీదు అను సామ్యముగ మహాపురుషుల జీవితములు. బాలసౌమ్యముననే పాద గట్టికృతమున కృష్ణిపాండి పిమ్మట వికాసము పొందును. వారికి నుఖముఃఖములు అల్పములు. లోకోపకారకర్మమొండ. అట్టివారే లోకమున కర్మము, మన్నన పాత్రము. ఇట్టి సుగ్రామున మహాపురుషులలో నొకరు లోకమాన్య బాలగంగాధర లిలక జీవితము పేర్కొనవలెకన్పడు. పిన్న కాలముండి యు, వారి జీవితసారమును మాతృజీవ నేరకై భారవోసి వెళ్ళి యునుమలకు లోకైయొన్నతటి, వారి నామకరణము మాత్రాన యెవరి యెవని పులకాంతరము గామంబున! కృష్ణావ్యసంకు నహితము, శ్రీమ నక కడుమారదేశ మగు అంగధూమివెడలి ఇండియా న్యరాజ్యమున బీజమున నల్లివల్లల నెడబల్లి మొలక తిత్తునట్లు జేసింది యీ జీవితము. లేబరు సంఘముయొక్క ఆశ్రయ సాధనానిబడసి జేకముల మన కలముందు వైర్యమును ఆకలకు రగుల్కొనజేసినది యీ ఘనదేవు. భారతీయులు పాశ్చాత్యులకు యెంచును రసంత్రెనను తీసివారని స్వంత దృష్టాంతములమున రుజువుజేయు గల్గినది యీ లో. మాన్యదేశ. జేకము మహాజనసభ కొంతకాలము కేరము, మాయనను కాల్యముగ విడ నాడినను దీక్షకల్లి ఆ నాటికి నాడు తిరిగి దాని పేర్కొనవలయును పాత్రుడై జేకము మహాజనసభ నాట్యరంగమున ధీమని పాత్రధారిని మెలంకు చున్నది యీ మహారాజేశ. భారత భూదేవతకు శ్రేష్ఠపుత్రుడై నొప్పయన్నవాడు యీ లిలకమేను. జేకము కీర్తియను కీరాచ మానీంచక నిగర్వియై అనమాన కార్యగీతుతో పాటా నరించు జేకము నాయక బృందమునకు శిరోమణియగు నది విన యితోయొక్తి గావాలను.

అట్టి జేకనవా తత్వములయొకల జేకముల నిస్సృక్త భర్మము నెరవేర్చు పెట్టు? గౌరవార్థము చిహ్నము నెంకొల్పు పెట్టు? పోదకులగు మహారాష్ట్రము లక్ష్యరూపములు కానుక ముగిసి వారికృతజ్ఞతను వెల్లడించిరి. ఇక ఆ గ్రంథము మార్గమును లక్ష్యలక్ష్యమున నాలోకటి తోచుచున్నది. చెప్పసామానించెదను. చెన్నపురియందు గోక్షేయందీరము వీరితిగ ఆ మహానీయుని నామము కలుచుగా న్యుంపంజేసి గౌరవము సోసంకుచున్నచో, ఆ రీతుగనే లోకమాన్యని పేరు ముక

మందీరము నిర్మాణముగలవో యిచ్చుచున్న కొలంత కొంతము వైసను తీరగలదని నా నమ్మకము.

ఆగ్రంథము లోకమాన్యదేవు నెమ్మడు భక్తి విశ్వాసము. ఇట్టి విషయమందు వారు అత్యుత్సాహముతో పనిచేయుదురని నా నమ్మకము. కావున సోదరులకు నా విషయపూర్వకమైన మనవి ఏయక త్వరలో యిట్టి కార్యభారము వహించి, ఘరముగా నిర్వర్తించి తమ గౌరవము సహితము కాపాడుకొనెదరుగాక.

వీలైన యెడల, రాకపోకలకు నులువై నట్టిన్ని, ఆగ్రంథ ముండలమునకు మాదలిగానున్నటువంటి విజయవాదయందు అట్టి భవనిర్మాణము మేలుగా నుండునా యని తోచుచున్నది.

చెన్నపురి. మల్లాది శ్రీరామకృష్ణ

చీరసంయుక్తనాటకము.

మోచెర్ల మామయ్య తరాయుకవిశ్రుతము :

ఇది యాచార్యమహాదేవ శిష్యులగు జయచంద్రుని యభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగా వృద్ధిరాజును బెండ్లియాడి పూనేశ్వరముద్దమున వీరవిహారము నలవి వీరస్వర్గమును జూల కొన్న భారతీయు నారీమణియగు నయ్యకృష్ణుని చరిత్రము. ఈ యమ్మయ్య మన భారతభూమిని కత్తిధరించి జేకముకొలుకు భారతీయ గౌరవముకొలుకు - పోరాడి మనామృదీను నేనా నయ్యవాడును బటాసంపలం కానించిన కడపటి వీరసాధ్యుడు. ఇందు బృహ్మరాజుశాస్త్రాలిరేశము - సంయుక్త పతి భక్తి జయచంద్రుని యోగ్యతనికను మూర్త - ఈశ్వరభట్టు దుర్వాగ్రధుగ్రుణులు - జేవశర్మ - వరాక్రమములును విశిష్ట రింకలడినది. జేకభక్తి రాజభక్తి పితృభక్తి కులభక్తి యన్నగు వాని కాలపట్టును సులభతైలని ప్రదర్శనయొగ్యముగా రచింపఁబడినది. వే. 1-0-0.

కలమువాడు - ఎమ్, హెచ్. రావు అందు సచ్చు, 1961 కాకినాడ అని వ్రాసిన బడయగలను.

649 నమకము 1842

బంగారు, వెండి, రత్నముల

నగలును, ఇతర వస్తువులును

వాసిను యిచ్చిన పుచ్చుకొని వైకము ఇక్యబుకు.

ఉమ్మడి - రామయ్య శెట్టి,

గురుసామి శెట్టి కంపెని,

25, చైనాబజారురోడ్డు, మదరాసు.

నగలు కాణ్యముగాను, పూచీతోడను నున్నయె సర

లకు తియ్యనచేసి విక్రయించుటకు వంచుకును. తియ్య

రున లేనివాటిని అతిక్రమముగా ఆర్జరుమేరకు తియ్య

చేసి ఇవ్వబడును. ఒకసారి అర్జరుఇచ్చి నగలు తియ్య

చేసుకొన్న వారివ్రాసి మానమృగం తెలుగుకోవచ్చును.

వైద్యగ్రంథములు
డాక్టరు ఆచంట లక్ష్మీకథి బి. ఎం. ఎం. బి. సి. ఎం.
గారిచే రచియింపబడినవి.

1. అంటువ్యాధులు	0-12-0
2. చంటిబిడ్డ	1-0-0
3. కలరా	0-7-0
4. మలేరియా (చలిజ్వరము)	0-7-0
5. ఆయుర్వేదమునందలికొన్ని ప్రత్యేక ప్రయోగములు	0-4-0
6. Principles of Ayurvedic Treatment (English)	0-8-0
7. Some Important Prescriptions in Ayurvedic (English)	0-4-0

ఈ గ్రంథములు శ్రీరామ అంధ్ర ఆయుర్వేద డా. వ. ధాలయ్యగారికి 1914లోనుగోడ్డు, మంట్లగోడ్డు చెన్నపురి నును అను చిరునామాకు వ్రాయురలెను. (1965)

ఇచ్చడే	ఫౌంటెన్ వేనాలు	నచ్చినవి.
బ్లాక్ బుక్ య. 8-4-0	నెల్సన్ నం. 210	య. 8-8-0
స్టాక్ య. 6-4-0	డిటో 205	2-8-0
నాటర్ మెజ్ 6-8-0	డిటో 200	1-12-0

గిరి బ్రదర్సు, ప్లేషన్ పుస్తక, ట్రిప్లికే, మద్రాసు.

మంచి మేలు వస్తువులనే ప్రోగు చేయుము.

రాణిపేటలో నుండు ఈస్టిండియా డిస్ట్రిబ్యూట్ అండు ముగర్ ఫ్యాక్టరీ (లిమిటెడ్)
కంపెనీవారి రసాయనిక శాఖవారిచే తయారుచేయబడిన మంచి మేలైన

ఎవ్ సమ్ వుప్పు పచ్చ అన్నభేది
ఆర్కాటు అంటురోగ నివారణద్రవము

వివరములకు, ధరల జాబితాకు యిట్లు వ్రాయుడు :

ప్యారి అండు కంపెనీ, మేనేజింగు ఏజెంట్లు,

పోస్టు బాక్సు నెం 12. మద్రాసు.

(1601)
A

మో స పో కు డు

తుప్పువట్టినచోటలను చేయురంగులను తక్కువధరలకు కొని మానపోవడు.
అట్లు తుప్పువట్టకుండు చేయునది యొక్కటియే.

వెయిలెస్ డవ్ అండు కంపెనీవారి "బిటు మాస్టిక్ సొల్యూషన్."

Wailes Dove & Company's "Bitumastic Solution."

దీనిని వంటెనలకు కప్పులకును నుకయోగించుటకు ప్రపంచమందంతట చాల
మంచిది. దీనిని సాధారణముగా రైలువే కంపెనీలును మ్యూనిసిపల్ కార్పొరేషన్లు
వర్క్సువారు బొగ్గుగనులవారు లోహగనులవారు ప్రపంచమందంతట ఎక్కడ
చూచినను వాడుచుందురు. రాలిపోవుటగాని పగిలిపోవుటగాని యుండదు.

వెల రూ. 56-0-0

పోర్టు ఏంజెల్స్:—ది సౌత్ ఇండియా ఇండస్ట్రియల్స్, లిమిటెడ్.

ది రిలయన్స్ ఫౌండ్రీ అండు ఇంజనీరింగు వర్క్సు.

తపాలపెట్టె నెం. 553 రు,

389

మద్రాసు

(వై కామ్ ప్యాకమర్ గోదనవృద్ధుడు ఈవర్తిక పేరుకూడ నుదాహరింప గోరుచున్నాము.)

మ-రా-రా-శ్రీ, తిరుపతి డిస్ట్రిక్టు
మునసబువారి కోర్టులో.

O. S. No. 874 OF 1919.

వాదకులు:—1 చంద్రగిరి తాలూకా యంగిలిపట్టు
గ్రామంలో యండు పులూకు అప్పి నాయడి కొమారుడు
చెంబునాయుడు. 2. నదర గ్రామంలో యండు వేణు త్రిడి
వెంగళునాయుడి కుమారుడు నుల్ల నాయుడు.

ప్రతివాదులు:—1. నదర తాలూకా గ్రామం నుజరా
కొత్తపల్లె గ్రామంలో యండు పాపన్న కొమారుడు కన్నం
శివచంగయ్య. 2. వెంగయ్య కుమారుడు చిలిచీమల వెంగయ్య
చంద్రగిరి తాలూకాలో వేణు మంగిలిపట్టు ముజరా
కొత్తపల్లె గ్రామములో యండు. శ్రీ కోదండ రామస్వామి
వారి భజనమందిరము తరపున నై కనుకరియండు వాడు
నదర (గామనివాసపు లండరికిన్ని బదులుగా (Representative Capacity లో), నై నమూడు చేయబడియండు
ప్రతివాదులనై యాదావా తెల్పి యున్నారు అట్టి నదర
వాదులు నదర గ్రామపు లండరి తరపు. యాదావా తెల్పుటలో
ఎటొకైనను ఆక్షేపణ యండు నెడల 9-1-1920 నీస నైకోర్టు
వారి ఎదుట నేరుగానైనా, ప్రిడెంట్ ముఖముగా నైనా, లేక
Authorised agent ముఖముగా నైనా, హాజరయి
ఆక్షేపణలను ప్రిజెంట్ కోస కలయనని యందుమూలముగా
తెలియజేయడ మయినది.

M. Venkatakrishnamachariar, B. A, B. L.
Pleader, Plaintiffs.

కొర్నాటు పట్టుచీరలు

స్వంతకర్మములచే గట్టి చామగిరి గట్టియైనపట్టుచీర
సాంవైక రంగులతో తగ్గుధరలకు మేలైన కొర్నాటు పట్టు
చీరలు:— మేలైనపట్టుచీర వాగరికమైన యంచులు కట్టుచీర,
చూచుట కందముగన, జవాకర్త కమగను నన్నది. చామ
కును వెలకు గ్యారంటీ ఇవ్వమలేక త్రిప్పివేసిన రూపాయ
లను వాపిసు చేయబడును. వ్యాపారులకు మంచికమ్మినను
యియ్యబడును. అన్నిటికిని క్రిందివిలాసమునకు వ్రాయవలెన.

పీతాంబర పట్టుచీరలు కట్టుచీరన గుజరంతిక
చీరలు వెల 64-10-0 తెల్లపేటు లక్ష్మి పచ్చచామలైన,
పట్టుచీరలు రు 64-4-0 శివరామయ్యర్ వెద్దవినకట్టు
పట్టుచీర రు. 32-0-0 120 వరుస పచ్చకీర్ కొంగర కంటి
పట్టుచీర 30 0-0 50 వరుస శివరామర్ ఉడలు లక్ష్మి చూ
రత్న/తాక్షత్రి పట్టుచీర 29-8-0 80 వరుస ఎలుపు మురి
పట్టుచీర 29-0-0 80 వరుస నలుపు కూరత్తు తాక్షత్రి చీర
25-0-0 40 వరుస ఎరుపు నిడం పట్టి పట్టుచీర 20-0-0 40
వరుస ఎరుపుదిడం పట్టి పట్టుచీర 20-0-0 70 వరుస అంస్తా
డ్యులి చీర 23-0-0 50 వరుస ఎరుపు కేలమా పట్టి చీర 22-8-0
50 వరుస నలుపు నువ్వులరంగు పట్టుచీర 21-4-0 50 వరుస
ఎరుపు పులికన్న తాక్షత్రి పట్టుచీర 21-4-0 80 వరుస
లక్ష్మి కనుపు కూరత్తు తాక్షత్రి చీర 25-0-0 40 వరుస
పట్టు కొక్కా-చీర 18-4-0 50 వరుస నల్ల చుక్కలు తాక్ష
త్రి చీర 21-4-0

కొర్నాటు స్వజేల్లిస్తార్సు

272, మింటుపోస్టు పద్రాసు.

(1761)

లోధ

గర్భాశయ రోగనివారణ:— శ్రీలక్ష్మి గుణ
ముకుళుల ఒప్పిష్టి కావండుట, అకాలబసాప్తి, మెలబాప్తి
గాను, తక్కువగానుబోవుట, కుసుమరోగము, సంభావనానక
రక్తహీనత, మలబద్ధకము, నూతికావాతము, క్షిణోష్ణము,
అరకాళ్లు, అరచేతులు మంట మొదలగు శ్రీ మర్మవ్యాధి
లను కుదుర్చును.

పెద్దబుడ్డి రు 8.0-0. చిన్నది రు. 1-10-0

అమృత

రక్తశుద్ధి ద్రావకము:— ఇది రక్తహీనత, మలబద్ధ
కము, అజీర్ణము, క్షిణోష్ణము, సోమరితనము, మేహ
క్రమములు, ముఖసంకటములు, నిస్సర్తువ, కడుపులో మంట
మొదలగు వ్యాధులను నివారింపి కఠినములైన కాంతిని
ముఖమునకు తేజస్సును యిచ్చును.

పెద్దబుడ్డి రు 8.0-0. చిన్నది రు 1-10-0.

అర్క

బ్యూర నివారణ బుడ్డి 1-కి రూ. 1.8-0

కేసరికుటీరం, ఆయుర్వేద ఔషధశాల,
88, పోలీసుకమిషనర ఆఫీసురోడ్డు, ఎరుంబూరు, మద్రాసు.
166 (రాంచి:— 9, బండరు వీధి, మద్రాసు.

Defy all Wrist Watches.

Not by name, but by test. Solid Silver case, Swiss
made, open face, Keyless, Small and attractive, useful for
both Ladies and Gents. complete with nice leather strap
Rs. 10.

Money refunded in full if not satisfactory.

D. P. ROW & Co.,

Harris Road, Madras. S. C.

160 పుటల పుస్తకము ఉచితము

ఆరోగ్యమును కాల్పనములను పొందుట సాధ్య
కావకమైన కొన్ని నిధులను అనుసరించుటవలననే కలుగ
గుచున్నది. ఈ పుస్తకమునకు పుస్తకము ఆరోగ్యమునకు
మును కలగజేసి కఠినసాధ్యమును దృఢపరచును. ఆ
యొరవకృత్తిని ఇప్పించును. ఈ పుస్తకము ఇనానుగా
నీయబడును. సొమ్మచార్జీలు లేవు. ఈ పుస్తకము కంటే
ము. వెంటనే వ్రాయుకోవలెను. (719)

వైద్యశాస్త్ర మునిశోకర్ గోవిందజీ,

అదొంకనిగూ కోవ భాలయం, 157, రాజ్యోయ్యబాద్

మలయ చందనము

గనేరియా అను సెంకోగమునకు సుధారము,

కద్యము లేదు. ఏది ఏదో తనిలేదు.
ఎలుపు, తెలుపు, వచ్చు, అను మూ
డు విధముల సెంకోగమునకు మూడు
పూటలలో మాన్యును. ఆక్షేపణ
కుటుంబములలో వాడబడిన గోళ్లు
కోవడము. వెల దక్షిణీ-కి రు 2-4-0.

పంచాంగము

కాద్రసంవత్సరము. శ్రీహరవాది.

ధర్మశాస్త్రవిషయములు కలవు. వెల 1-కి
నాలుగు ప్రతులకు తక్కువ మందలదవు.
(1251) గంధర్వస్థానీ, రా

షణ్ముఖం ముక్కు పొడి

ఈ మాటలు వినినవారి కెంత సంతోషము; ఎంత హాయి; ఎంత సుఖము.

ఇది 70 సంవత్సరముల నుండి దీని ప్రఖ్యాతికి కారణము. సాధారణముగ ప్రతి టపాలోను దీని కొనియేదాము చున్న యోగ్యతను వచ్చును. పాతకులు దీని యధాగ్రహమును పరిశీలించుటకు కోరుచున్నాము.

12 తులములు (హాస్టు ఖర్చులతో) 0-10-0,

24 తులములు (హాస్టు ఖర్చులతో) 1-1-0.

షణ్ముఖం స్నఫ్ కంపెని లిమిటెడ్, హాస్టుబాక్సు నెం. 140, మదరాస్.

సుందరము ! లాభకరము !! ఉపయోగము !!!

ఆందమైన 1920 క్యాలండరు

జనవరి నెల 31 వ తారీఖులోపుగ మా మందులను నొకేసారిగ ర దూలకు కొనువారలకు

ఒక క్యాలండరు ఉచితముగా పంపబడును.

ఇతరులకు క్యాలండరు 1-కి వి. పి. ఖర్చులు సహా 0-6-0.

మొత్తముగా కొనువారలకు ధర తగ్గించి యివ్వబడును.

వి. పి. గ కాక ముందుగా చీట్లు పంపినవారికి క్యాలండరు చేరకున్నచో మా జవాబువారి యుండదు.

కొలది ప్రతులు మాత్రమే ముద్రింపబడినవి. కావలసినవారు వెంటనే తెప్పించుకొనుట యుక్తము.

తామర తైలము | పండ్లపాడి | మోహిని తైలము

డబ్బి 1-కి 0-6-0 | డబ్బి 1-కి 0-2-0 | సీసా 1-కి 0-12-0

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు దివ్యామృతము.

దగ్గు, శైత్యము, పక్షిశము, రొమ్ముపడిశము, తలనొప్పి, వాయువునొప్పులు, పోట్లు, బెణుకులు, బిళ్లలు మొదలగు నొప్పులకు దివ్యామృతము.

చక్కని డబ్బితో సహా నెల రూ. 0-10-0; డబ్బా 1-కి రూ. 5-12-0. హాస్టుఖర్చులు చేటు.

అమృతాంజనం డిపో, } 109, ప్రేరిరోడ్డు, బాంబాయి,
6, తంబుళెట్టి వీధి, మదరాసు.

ఇంజీరియర్ క్రూడ్ ఆయిల్ ఎంజనులు

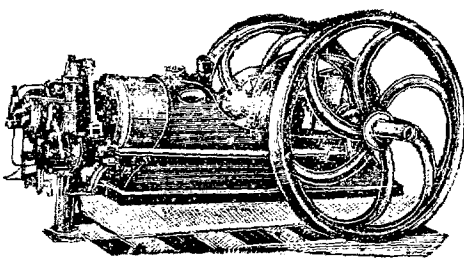
1948

వయం లెక్కచే !

సమృద్ధము అధికము !

ఫలము ఎక్కువ !

ప్రత్యేక శ్రద్ధతో నిమగ్నమై తయారు చేయబడినవి.

క్రొందించు మిల్లులు, ఆయిల్ మిల్లులు, అన్ని రకముల కంపెనలు, కంట్ క్రొందించు మినుములు, సా బె. చీజు, బేలింగు ప్రెస్సులు, సిండికరు నూసెలు, బెల్టింగు, మిల్లుజెన్సు ప్రొఫెస్సు మొదలగు ఇతర అన్ని రకముల మినుములు మాత్రమే తయారుగా యిస్తుంది.

P. G. Masker & Co.,
Engineers & Contractors,
Appollo Street, Fort, Bom. ay.

మిక్కిలి ప్రశస్తిమైన పరిమళద్రవ్యము టటో దిల్బ హారు (రబ్బర్)

పరిమళద్రవ్యముల కన్నీటికి నిది రాజు

ఇండియా శత్రువు నందు జరిగిన అన్ని ప్రదర్శనములందును చాల పరిశ్రమలను ప్రశంసా పత్రములు నియోజింపినవి.

దీనిలో సారాయి సంబంధ మేమియును లేదు గాన ఆచార పరమలందరను నూడ దీనిని నిరభ్యంతరముగ నుపయోగింపవచ్చును. కలు విధములగు పుష్పముల నువాసన దీనియందు గలదు. ఒకటి రెండు చుక్కలు శబురుమామిడిద కనిన చాలును. అప్పుడే కోపి తెచ్చిన పువ్వులకును వ్యాపించు పరిమళమునంటి పరిమళ మవరిమితముగ వ్యాపించుచుండును. దీని నువాసన నిలచునంత కాలము మురియే పరిమళద్రవ్యములకును నిలువదు. పెద్దపైజా (అర అవున్సులు) రు 2-0-0 మధ్యపైజా రు 0-12-0 చిన్నపైజా రు 0-8-0 వి.పి. చార్జ్ రు 0-5-0. వినియోగమునందు కోరకనివో క్రింది సోర్ వీజింట్లకు వ్రాయుడు.

ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్ అండ్ కెమికల్ కంపెని,
(D 126 W 100) 155 బాహ్యువనీడు, బాంబాయి.

Mr. G. W. M. Reynod's Novel Other Big Type Editions.

	Rs. &
GRACE DARLING or	
The Heroine of the Fern Island	0 12
Mary Price 8 vols	1 12
5- Parricide 3 vols.	1 12
Faust 2 vols. Rs. 1-8-0	
Wagner 3 vols.	1 12
Seamstress in 2 vols. Re 1.	
Margaret 4 vols.	3 0
Necromancer 3 vols	2 4 0
Agnes 9 vols.	6 0
Old London, 3 vols	2-4-0
Mary Stuart 2 vols.	1 4
Pope Joan 3 vols.	1-12-0
Coral Island 4 vols.	3 0
Kenneth 4 vols	Rs. 3.
Soldier's Wife 2 vols.	1 1
Robert Macaire in 2 vols.	1
Young Duchess, in 4 vols.	3
Bronze Statue 4 vols.	2 0
Canonbury House in 3 vols.	2 4
Rosa Lambert, 4 vols.	3 0
The Massacre of Glencoe 4 vols.	3 0
Mysteries of London 13 vols.	7 0
Mysteries Court of London 17 vols.	12 0
Empress Eugenie's Boudoir 3 vols.	2 4
May Middleton 2 vols.	1 8
Rye House Plot 4 vols.	3 0
Pickwick Abroad 3 vols.	2 4
Love of the Harem in 4 vols.	3 0
Young Fisherman, complete	0 10
Master Timothe's Book Case 3 vols	1 12
Mysteries of Paris by Eugene Sue in 2 vols.	1 0

(Postage etc. Extra for all Books)
The SUPERIOR WATCH Co.,
336 Post Box 167 (A) Madras. E

బెన్జెడిన్ సహితమైన డా॥ పి. డి.

సావంతుని వనోపధి సారసవరిల్లా

అపరీతుభిప్ర రక్తములను జనించు వాడ్యములకు
కీటమునంటి మందు. మరుపులను, మచ్చలను, గండములను
తొంద్రము, పాత నొప్పులను అన్ని విధములను నలుగు నర్చ
కోగములను పోగొట్టును. (28)

మిక్కిలి శక్తివంతమైన రక్తశుభ్రకారిణి

వనోపధి సారసవరిల్లా గుణ మిచ్చుట నిస్సంశయము.
సావంతుని మధ్యకచ్చినను అన్ని విధములైన దోషములను
పోగొట్టును. శరీరమునంతటి సాదరణదోషములను, మలబద్ధక
మొదలగు వ్యాధులను నొప్పులను పోగొట్టిరక్తమును
శుభ్రపరుచును. శరీరాంత్యమును గలగజేయును. 15 కో॥
65 పండుకుట్ట 4 కో॥ను బుడ్డిచో అమ్మబడును.

పోప్రెటరు. — వి. డి. సావంత్,

144. వనసవాడి, నెం 2 బొంబాయి

Proprietor: P. D. SAVANT,
Fanaawadi, No. 144, No. 2, BOMBAY

పాశ్యపు వేంకటాచలవణ్ణితులవారి

ఆయుర్వేదీయ సిద్ధావధములు.

1. లక్ష్మీవిలాసరసము: — లక్షో శలతుల ప్లేగుకోగుణ

ఈ లక్ష్మీవిలాస రసములను నిరోధులైయున్నాను. ఒకే
యొక లక్ష్మీవిలాస రసములను సీసా నిమయద్ధ నుండేనేని
ప్లేగుకు చిర్యోత్తమమైన సిద్ధావధము వేంకటాచల వారి
తామే సంపాదముగ బహుగలదు. దినజ్వరము, మాదక
శాల్యజ్వరములు, సన్ని పాతము మొదలగునవి లక్షో గుణ
మగును. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇళాం. (594-801)

2. శ్రీనివాసతైలం: — ప్లేగుగడ్డలకును, నందుల నొప్పి

పొవుటకును మంచినుండు. సీసా 1-కి 0-8-0, 5-కి 1 ఇళాం.

3. వైశ్యానరాసనం: — దీనిని నేనించినప్పటి నుండియే

మాత్రమును కట్టిక (కలరా) వాంతిబిడ్డి, కీడిబిడ్డి, అశిర్గ
భేదులు గుణము కాగలదు. సీసా 1-కి 1-0-0, 5-కి 1 ఇళాం.

4. బాలనుభోదము: — విడ్డబతు బలకాగి; తిమ్మి

మందు. మందము, మలబద్ధము, అశిర బేరి, కృశత్వము, కడు
పుద్బియుండుట, ఆకలిలేకుండుట మొదలగునవి గుణముండు
విడ్డబు పుష్టిగలవారగుదురు. సీసా 1-కి 0-12-0 5-కి 1 ఇళాం.

5. లోకామనూపార కస్తూరిమూర్తి: — విడ్డబతు వడు

మ్ము మదిరినవారికి, బాలింతలకు శుభ్రమగును

కారి. మందము, పడిశము, దగ్గు, అశిర్గము,
శీతవాతం, పార్శ్వపాయువు, మలబద్ధం, జ్వ
రం, చలిజ్వరము, దుర్బలము మొదలగు యిం
కవనేక లోగములను గుణములే మును.

250 మూత్రము గల సీసా 0-4-0

రసాణు కర్చుతో 5-కి 1-8-0

" " 12-కి 2-18-0

" " 25-కి 5-8-0

ప్రతి దోషధముతోకూడ అనుపాదము తెచ్చును పంపబడును.
శ్రీ నీలారాధున వైద్యశాల, మదరాసు.

